

رئاسة الشؤون الدينية
بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

Türkçe

تركي

نُبْدَةُ فِي الْعَقِيدَةِ الْإِسْلَامِيَّةِ (شَرْحُ أَصُولِ الْإِيمَانِ)

İslâm Akidesinin Temel İlkeleri

Saygıdeğer Büyük Âlim
Muhammed b. Sâlih el-Useymin'in kaleminden
Allah onu, anne babasını ve bütün Müslümanları bağışlasın

نُبْدَةُ فِي الْعَقِيدَةِ الْإِسْلَامِيَّةِ (شَرْحُ أُصُولِ الْإِيمَانِ)

İslâm Akidesinin Temel İlkeleri

بِقَلَمِ فَضِيلَةَ الشَّيْخِ الْعَلَّامَةِ

مُحَمَّدِ بْنِ صَالِحِ الْعُثَيْمِينِ

عَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَلِوَالِدَيْهِ وَلِلْمُسْلِمِينَ

Saygıdeğer Büyük Âlim

Muhammed b. Sâlih el-Useymîn'in kaleminden

Allah onu, anne babasını ve bütün

Müslümanları bağışlasın

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

İslâm Akidesinin Temel İlkeleri

Bismillâhirrahmânirrahîm

Mukaddime

Hamt Allah'a mahsustur. O'na hamt eder, O'ndan yardım diler, O'ndan bağışlanma ister ve O'na tövbe ederiz. Nefislerimizin şerrinden ve kötü amellerimizin şerrinden Allah'a sığınırız. Allah kimi hidayete erdirirse onu saptıracak yoktur, kimi de saptırırsa onu hidayete erdirecek yoktur. Şehadet ederim ki, Allah'tan başka hak ilah yoktur. O, tektir ve ortağı yoktur. Şehadet ederim ki, Muhammed - sallallahu aleyhi ve sellem- O'nun kulu ve rasûlüdür. Allah'ın salat ve selamı O'nun, ailesinin, ashabının ve iyilik üzerine onlara tabi olanların üzerine olsun.

Bundan sonra: Şüphesiz ki tevhit ilmi, ilimlerin en şerefli, en yücesi ve talep edilmesi en gerekli olanıdır. Çünkü o, Allah Teâlâ'yı, O'nun isimlerini, sıfatlarını ve kulları üzerindeki haklarını bilmektir. Ayrıca tevhit ilmi, Allah Teâlâ'ya giden yolun anahtarı ve O'nun şerâatlarının temelidir.

Bu sebeple bütün rasûller, tevhide davet etme

hususunda ittifak etmişlerdir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾^(٢٥)

(Senden önce gönderdiğimiz bütün rasûllere: “Şüphesiz, benden başka (hak) ilâh yoktur. Öyleyse yalnız bana ibadet edin!” diye vahyetmişizdir.) [Enbiyâ Suresi: 25].

Allah Teâlâ, kendi birliğine şahitlik etmiştir. Melekleri ve ilim sahipleri de O'nun birliğine şahitlik etmişlerdir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾^(١٨)

(Allah şahittir ki kendisinden başka -ibadet edilmeye layık hak- bir ilah yoktur. Melekler ve adaleti ayakta tutan ilim sahipleri de -buna şahittir-. O'ndan başka hak ilah yoktur. O, Aziz'dir, Hakim'dir.) [Âl-i İmrân Suresi: 18].

Tevhidin durumu böyle olunca, her Müslümanın onu öğrenme, öğretme, üzerinde düşünme ve inanma konusunda gereken özeni göstermesi zorunludur. Böylece dinini sağlam, güven veren ve teslimiyet dolu bir temel üzerine bina eder;

tevhidin meyveleri ve sonuçlarıyla mutlu olur.

Başarı Allah'tandır.

Müellif

İslam Dini

Yüce Allah'ın Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gönderdiği, kendisiyle dinleri sona erdirdiği, kulları için kâmil kıldığı, onunla üzerlerindeki nimetini tamamladığı ve onlar için din olarak razı olduğu dindir. Bu yüzden O'ndan başka bir din hiç kimseden kabul edilmez. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ ۗ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ۝﴾

(Muhammed, sizin adamlarınızdan kimsenin babası değildir fakat o Allah'ın Rasulü ve nebilerin sonuncusudur. Allah, her şeyi hakkıyla bilir.) [Ahzâb Suresi: 40].

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿...الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا...﴾

(...Bugün sizin dininizi kemale erdirdim,

üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslam'dan razı oldum...) [Mâide Suresi: 3].

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ...﴾

(Şüphesiz, Allah katında din İslam'dır...) [Âl-i İmrân Suresi: 19].

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ

الْخٰسِرِينَ ﴿٨٥﴾﴾

(Kim İslam'dan başka bir din ararsa, (bu) ondan asla kabul edilmeyecektir. O, ahirette de hüsrana uğrayanlardandır.) [Âl-i İmrân Suresi: 85].

Allah Teâlâ, bütün insanların bu din ile kendisine kulluk etmelerini farz kılmış ve Rasûlü -sallallahu aleyhi ve sellem-'e hitaben şöyle buyurmuştur:

﴿قُلْ يٰٓأَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ

السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ ۗ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ ۗ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ

الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَتِهِ ۗ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٨﴾﴾

(De ki: “Ey insanlar! Şüphesiz ben göklerin

ve yerin mülkü (ve hakimiyeti) kendisinin olan, kendisinden başka hiçbir (hak) ilah bulunmayan, hem dirilten, hem öldüren, Allah'ın size, hepinize gönderdiği peygamberiyim. O halde Allah'a ve O'nun sözlerine iman eden ümmî peygamber olan rasûlüne iman edin ve ona uyun ki, doğru yolu bulmuş olursunuz.) [A'râf Suresi: 158].

Sahih-i Müslim'de Ebû Hureyre -radiyallahu anh-'dan rivayet edildiğine göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

«وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَا يَسْمَعُ بِي أَحَدٌ مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ يَهُودِيٍّ وَلَا نَصْرَانِيٍّ، ثُمَّ يَمُوتُ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَّا كَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ».

«Muhammed'in canı elinde olan zata yemin olsun ki; bu ümmetten Yahudi veya Hristiyan herhangi bir kimse beni duyar da, sonra benimle gönderilen dine iman etmeden ölürse, mutlaka Cehennem ashabından olur.»¹

Rasûlullah'a iman: Getirdiği şeyleri, kabul ve boyun eğme ile birlikte tasdik etmektir; sadece tasdik etmek değildir. Bu sebeple Ebû Tâlib, onun

¹ Müslim, İman Kitabı, Peygamberimiz Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in Risaletine Bütün İnsanların İman Etmesinin Vacip Oluşu ve Onun Diniyle Diğer Dinlerin Neshedilmesi Babında, hadis no (153) rivayet etmiştir.

getirdiklerini tasdik etmesine ve dininin, dinlerin en hayırlısı olduğuna şahitlik etmesine rağmen Rasûl -sallallahu aleyhi ve sellem-'e iman etmiş değildi.

İslam dini, önceki dinlerin içerdiği bütün yararlı şeyleri kapsamakta ve her zamana, mekâna ve topluluğa uygun olmasıyla onlardan ayrılmaktadır. Allah Teâlâ, rasûlüne hitaben şöyle buyurmuştur:

﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ
وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ...﴾

(Kur'an'ı sana, önce gelen kitapları doğrulayıcı ve onların üzerine şahit olarak hak ile indirdik...) [Mâide Suresi: 48].

İslam dininin her zaman, mekân ve ümmet için geçerli olmasının anlamı; ona bağlı kalmanın, herhangi bir zamanda veya mekânda ümmetin menfaatlerine aykırı olmaması, aksine onun iyiliğine olmasıdır. Bunun anlamı, bazı insanların istediği gibi, onun her zaman, mekân ve ümmete göre şekil alan bir şey olması değildir.

İslam dini, Allah Teâlâ'nın, kendisine hakkıyla sarılan kimseye yardım edeceğini ve onu diğerlerine üstün kılacağını garanti ettiği hak dindir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ
وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾﴾

(O (Allah), müşrikler hoşlanmasalar da (kendi) dinini bütün dinlere üstün kılmak için Rasûlünü hidayet ve hak din ile gönderendir.)
[Saf Suresi: 9].

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي
الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ
لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ
كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٥٥﴾﴾

(Allah, içinizden iman edenlere ve salih ameller işleyenlere, kendilerinden öncekileri hükümran kıldığı gibi, onları da yeryüzünde hükümran kılacağını, kendileri için seçip beğendiği dinlerini onlar için güçlendirip yerleştireceğini ve korkulu hallerini güvene çevireceğini vadetmiştir. Bana hiçbir şeyi ortak koşmaksızın ibadet ederler. Bundan sonra artık kim kâfir olursa onlar fasıkların ta kendileridir.) [Nûr Suresi: 55].

İslam dini bir akide ve şeriattır: akidesinde ve

şeriatlarında kâmindir:

1- Allah Teâlâ'yı birlemeyi emreder ve şirk koşmayı yasaklar.

2- Doğruluğu emreder ve yalanı yasaklar.

3- Adaleti emreder, zulmü yasaklar. Adalet, benzerler arasında eşitlik, farklılar arasında ise ayırım gözetmektir. Adalet, bazı insanların "İslam dini eşitlik dinidir" diyerek mutlak bir şekilde ifade ettiği gibi bir eşitlik değildir. Zira farklı olanlar arasında eşitlik, İslam'da yeri olmayan bir zulümdür ve faili de övgüye layık değildir.

4- Emaneti emreder ve ihanetten sakındırır.

5- Vefayı emreder ve sadakatsizlikten sakındırır.

6- Anne babaya iyilik etmeyi emreder ve onlara karşı gelmeyi yasaklar.

7- Akrabalık bağını gözetmeyi emreder ve koparılmasından sakındırır.

8- İyi komşuluğu emreder, kötü komşuluktan sakındırır.

Genel bir ifadeyle: İslâm dini, her faziletli ahlâkı emreder ve her kötü ahlâkı yasaklar. Her salih ameli emreder ve her kötü ameli yasaklar.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ
الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُم لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٩٠﴾﴾

(Şüphesiz Allah; adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla yardım etmeyi emreder; hayasızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.) [Nahl Suresi: 90].

İslam'ın Şartları

İslam'ın şartları, üzerine bina edildiği esaslarıdır ve bunlar beştir: İbn Ömer -radiyallahu anhumâ-'dan rivayet edildiğine göre Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

«بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَىٰ خَمْسَةٍ: عَلَىٰ أَنْ يُوحَدَ اللَّهُ - وَفِي رِوَايَةٍ عَلَىٰ خَمْسٍ -: شَهَادَةٌ أَنْ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَإِقَامَ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَصِيَامِ رَمَضَانَ،
وَالْحَجِّ.»

«İslam dini beş esas üzerine bina edilmiştir: Allah'ı birlemek -başka bir rivayette beş özellik üzerine denilmiştir-: Allah'tan başka hak ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın kulu ve rasûlü olduğuna şahadet etmek, namaz kılmak, zekât vermek, Ramazan orucunu tutmak ve hacca gitmek.» Adamın biri, Hacca gitmek ve Ramazan orucu tutmak mı? diye sordu. İbn Ömer -

radiyallahu anh- şöyle buyurdu:

«لَا، صِيَامُ رَمَضَانَ، وَالْحَجُّ».

«Hayır, Ramazan orucunu tutmak ve hacca gitmek.» Bunu Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'den böyle işittim dedi.¹

1- Allah'tan başka hak ilah olmadığına ve Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in O'nun kulu ve Rasûlü olduğuna şahitlik etmeye gelince: Bu, kişinin bu husustaki kesinliğinden dolayı sanki onu görüyormuş gibi, diliyle ifade ettiği kesin bir inançtır. Şahitlik edilen hususların birden fazla olmasına rağmen bu şehadetin tek bir rükün sayılması ise şundandır:

Bu ya, Rasûlulullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in, Allah Teâlâ'dan tebliğ eden (bir elçi) olması sebebiyledir. Bu sebeple onun kulluğuna ve risaletine şahitlik etmek, Lâ ilâhe illallah (Allah'tan başka hak ilah yoktur) şehadetine dahildir.

Ya da bu iki şehadet amellerin sahih ve makbul olmasının esasıdır; zira hiçbir amel Allah Teâlâ'ya ihlaslı ve Rasûlü -sallallahu aleyhi ve sellem-'e tabi olunmadıkça kabul edilmez.

¹ Buhârî, İman Kitabı, hadis no (8) ve Müslim, İman Kitabı, Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem-'in "İslam beş şey üzerine bina edilmiştir" babında, hadis no (16) rivayet etmiştir.

Allah'a olan ihlas ile Allah'tan başka hak ilah olmadığına dair şahadet gerçekleşir; Rasûlullah'a tabi olmakla da Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in O'nun kulu ve rasûlü olduğuna dair şahadet gerçekleşir.

Bu büyük şahadetin neticelerinden biri de; kalbi ve nefsi yaratılmış olanlara kulluk etmekten ve rasullerden başkasına tabi olmaktan kurtarmaktır.

2- Namazı dosdoğru kılmak: Onu vakitlerinde ve rükünlerine uygun olarak, tam ve eksiksiz bir şekilde kılarak Allah Teâlâ'ya ibadet etmektir.

Neticelerinden bazıları ise; gönlün rahatlaması, gözün aydınlığı ve hayasızlıktan ve kötülükten alıkoymasıdır.

3- Zekât vermek: Zekât verilmesi gereken mallardan, verilmesi farz olan miktarı vermekle Allah Teâlâ'ya ibadet etmektir.

Neticelerinden bir diğeri de; nefsin, kötü bir ahlak olan (cimrilikten) arındırılması ve İslam'ın ve Müslümanların ihtiyacının giderilmesidir.

4- Ramazan orucunu tutmak: Ramazan ayının gündüzünde orucu bozan şeylerden uzak durarak Allah Teâlâ'ya ibadet etmektir.

Neticelerinden biri de; Allah Azze ve Celle'nin rızasını kazanmak için nefsin, sevdiği şeyleri terk

ederek terbiye edilmesidir.

5- Beytullah'ı hacetmek: Hac menâsikini yerine getirmek için Beytullah'ı kastederek Allah Teâlâ'ya ibadet etmektir.

Haccın neticelerinden biri de nefsi, Allah Teâlâ'ya itaat için malî ve bedenî çaba harcamaya terbiye etmesidir. Bu sebeple hac, Allah Teâlâ yolunda bir nevi cihattır.

Bu esasların zikrettiğimiz ve zikretmediğimiz semereleri, ümmeti; tertemiz, pak, Allah'a hak din ile boyun eğen ve yaratılmışlara adalet ve doğrulukla muamele eden bir İslam ümmeti kılar. Çünkü İslam'ın diğer hükümleri bu esasların sağlamlığıyla düzelir. Ümmetin ahvali de din işlerinin düzelmesiyle düzelir. Din işlerinin düzgünlüğünden nasibi ne kadar eksik olursa, ahvalin düzgünlüğünden de o kadar mahrum kalır.

Bunu açıklığa kavuşturmak isteyen kimse, Allah Teâlâ'nın şu sözünü okusun:

﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ ءَامَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ
وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٣٦﴾ أَفَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ
أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيِّنًا وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿٣٧﴾ وَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا
ضَعِيًّا وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿٣٨﴾ أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ

(Eğer (yalanlayan) memleketlerin halkı iman edip, takvalı olsalardı; biz de onlara gökten ve yerden bereketler açardık. Fakat yalanladılar. Bu sebeple onları yapmakta olduklarıyla yakaladık.) 96

(Acaba o ülkelerin halkı, geceleyin uyurlarken azabımızın kendilerine geleceğinden güvende mi oldular?) 97

(Ya da ülkelerin halkı azabımızın güpegündüz onlar eğlencede iken başlarına gelivermesinden güvende mi oldular?) 98

(Allah'ın tuzağından emin mi oldular? Allah'ın tuzağından hüsrana uğramış toplumdansa başkası asla emin olmaz.) 99 [A'raf Suresi: 96-99].

Geçmiştekilerin tarihine baksın; zira tarih, akıl sahipleri için bir ibret ve kalbinin önüne bir perde gerilmemiş kimseler için bir basirettir. Yardım istenecek olan Allah'tır.

İslam Akidesinin Temelleri

İslam dini -daha önce de açıkladığımız gibi- bir itikat ve şeriattır. Şeriatının bir kısmına değinmiş ve bu şeriatın esası sayılan rükünlerini

zikretmiştik.

İslam akaidinin esasları ise: Allah'a, meleklerine, kitaplarına, resullerine, ahiret gününe, hayrı ve şerri ile kadere iman etmektir.

Bu esaslara Allah'ın kitabı ve Rasûlü -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünneti delâlet etmiştir.

Allah Teâlâ kitabında şöyle buyurmuştur:

﴿لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ
ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ...﴾

(Yüzlerinizi doğu ve batı yönüne döndürmeniz iyilik değildir. Fakat iyilik Allah'a, ahiret gününe, melekler, kitaba ve peygamberlere iman edenlerin yaptıklarıdır...)

[Bakara Suresi: 177]. Kader hakkında da şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ﴿٥١﴾ وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ ﴿٥٢﴾﴾

(Biz her şeyi bir kaderle yarattık.) 49

Bizim buyruğumuz sadece bir tektir. Bir göz kırpmak gibidir.) 50 [Kamer Suresi: 49-50].

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetinde de Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem-'e, Cebrâîl -aleyhisselam- kendisine iman hakkında

sorduğunda şöyle buyurmuştur:

«الإِيمَانُ: أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ: خَيْرِهِ وَشَرِّهِ».

«İman; Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, hayır ve şerriyle birlikte kadere inanmaktır.»¹.

Allah Teâlâ'ya İman

Allah'a iman ise dört şeyi kapsar:

Birinci Esas: Allah Teâlâ'nın Varlığına İman:

Allah Teâlâ'nın varlığına fitrat, akıl, şeriat ve his delalet etmektedir.

Fitratın Allah Subhânehû ve Teâlâ'nın varlığına delil olmasına gelince: Her varlık, önceden düşünmeden ve kendisine öğretilmeden, fitratından gelen bir inançla yaratıcısına iman etmek üzere yaratılmıştır. Sonradan çıkıp kalbini bu fitrattan uzaklaştıran bir şey dışında hiç kimse bu fitratın gereklerinden sapmaz. Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

«مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلَّا يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ، فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ».

¹ Müslim; Kitâbu'l İman, (8) nolu hadisi, Ebû Dâvûd; Kitâbu's Sünne, Kader Babında, (4695) nolu hadisi rivayet etmiştir.

«Her doğan fitrat üzere doğar. Sonra anne babası onu Yahudi yahut Hristiyan veya Mecûsî yapar.»¹.

2- Akılın Allah Teâlâ'nın varlığına delaletine gelince; gelmiş geçmiş bütün bu mahlukatın, onları var eden bir yaratıcısı mutlaka olmalıdır. Zira kendi kendilerini var etmeleri mümkün olmadığı gibi, tesadüfen var olmaları da mümkün değildir.

Kişinin kendisini kendi kendine var etmesi mümkün değildir; çünkü bir şey kendi kendini yaratamaz. Zira o, var olmadan önce yoktur; yok olan bir şey nasıl yaratıcı olabilir?!

Ve tesadüfen meydana gelmesi de mümkün değildir; çünkü sonradan olan her şeyin mutlaka onu yoktan var edeni olmalıdır, Yine onların bu mükemmel düzen, uyumlu ahenk ve sebeplerle sonuçlar arasındaki sıkı bağıllık; varlıkların birbirleriyle olan bütünleşmiş ilişkisi üzere bulunmaları, varlıklarının tesadüf olmasını kesin olarak imkânsız kılar. Zira tesadüfen var olan bir

¹ Buhârî: Cenazeler Kitabı, Çocuk Müslüman Olup Ölürse Cenaze Namazının Kılınması ve Çocuğa İslam'ın Arz Edilmesi Babı, hadis no (1292) ve Müslim: Kader Kitabı, Her Doğan Çocuğun Fitrat Üzere Doğmasının Anlamı, Kâfirlerin ve Müslümanların Çocuklarının Ölümünün Hükmü Babı, hadis no (2658) rivayet etmiştir.

şey, varoluşunun temelinde bir düzene sahip değildir; öyleyse varlığını sürdürürken ve gelişirken nasıl düzenli olabilir ki?!

Bu mahlûkâtın ne kendilerini kendi kendilerine var etmeleri, ne de tesadüfen ortaya çıkmaları mümkün olmadığına göre, onlar için mutlaka bir var edici bulunması gerekir. O da âlemlerin Rabbi olan Allah'tır.

Allah Teâlâ, Tûr Suresi'nde bu aklî delili ve kesin burhanı zikretmiş; şöyle buyurmuştur:

﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمْ الْخَالِقُونَ﴾^(۳۵)

(Acaba onlar herhangi bir yaratıcı olmadan mı yaratıldılar? Yoksa kendileri mi yaratıcıdır?) [Tûr Suresi: 35]. Yani: Onlar bir yaratıcısı olmaksızın yaratılmadılar ve kendilerini de kendileri yaratmadılar. Öyleyse onların yaratıcısının Allah Teberake ve Teâlâ olması kesinlik kazanmıştır. Bu sebeple Cübeyr b. Mut'im - radiyallahu anh-, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'i Tûr Suresi'ni okurken işitip, o bu ayetlere ulaşınca:

﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمْ الْخَالِقُونَ﴾^(۳۵) أَمْ خَلِقُوا السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ﴾^(۳۶) أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمْ الْمُصَيِّرُونَ﴾^(۳۷)

(Acaba onlar herhangi bir yaratıcı olmadan

mı yaratıldılar? Yoksa kendileri mi yaratıcıdırlar?) 35

(Yoksa, gökleri ve yeri onlar mı yarattılar? Hayır! Onlar kesin olarak inanmıyorlar.) 36

(Yoksa, Rabbinin hazineleri onların yanında mıdır? Ya da her şeye hâkim olan kendileri midir?) 37 [Tûr Suresi: 35-37].

Cübeyr o gün müşrik iken şöyle demiştir: "Neredeyse kalbim yerinden çıkacaktı, bu da imanın kalbime ilk yerleştiği zamandı."¹

Bu durumu açıklayan bir örnek verelim: Şöyle ki, bir kimse size, etrafı bahçelerle çevrili, arasından ırmaklar akan, döşemeler ve sedirlerle doldurulmuş ve onu oluşturan ve tamamlayan her türlü zinetle süslenmiş, muhteşem bir saraydan bahsetse, ve ardından da: Bu saray ve içindeki bütün bu mükemmellik, kendi kendini var etmiştir yahut bir var edeni olmaksızın tesadüfen meydana gelmiştir dese, hemen bunu inkâr eder ve yalanlardın, onun bu sözünü de saçmalık sayardın. Bütün bunlardan sonra, yeriyle, göğüyle, yörüngeleriyle, halleriyle, harikulade ve göz kamaştırıcı nizamıyla bu geniş kâinatın, kendi kendini var etmiş olması veya bir yaratıcısı

¹ Buhâri: Tûr Suresi, (4854) nolu hadisi rivayet etmiştir.

olmaksızın tesadüfen var olması mümkün olabilir mi?!

3- Allah Teâlâ'nın varlığına dair şer'î delile gelince: Bütün semavî kitaplar bunu tasdik etmektedir. Bu kitapların getirdiği, mahlukatın maslahatlarını içeren adil hükümler de, yarattıklarının maslahatlarını bilen Hakîm ve Alîm bir Rab'den geldiğine delildir. Dinin haber verdiği ve hakikatin doğruluğunu ortaya koyduğu kâinata dair haberler, bildirdiği şeyleri yaratmaya gücü yeten bir Rab katından olduğuna delildir.

4- Allah'ın varlığının hissî delilleri ise iki yöndendir:

Bunlardan biri: Allah Teâlâ'nın varlığına kesin bir delil olarak, dua edenlere icabet edildiğini ve darda kalanlara yardım edildiğini işitmemiz ve görmemizdir. Allah Subhânehû ve Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ...﴾

(Ey Muhammed!) Nûh'u da an. Hani o daha önce dua etmişti de biz onun duasını kabul ederek...) [Enbiyâ Suresi: 76] Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَبَ لَكُمْ...﴾

(Hani siz Rabbinizden imdat istiyordunuz da... diye duanıza karşılık vermişti...) [Enfâl Suresi: 9].

Sahih-i Buhârî'de Enes b. Mâlik -radiyallahu anh-'dan rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

«إِنَّ أَعْرَابِيًّا دَخَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ -وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ- فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَلَكَ الْمَالُ، وَجَاعَ الْعِيَالُ، فَأَذْعُ اللَّهُ لَنَا؛ فَرَفَعَ يَدَيْهِ وَدَعَا، فَتَارَ السَّحَابُ أَمْثَالَ الْجِبَالِ، فَلَمْ يَنْزِلْ عَنِّ مِنْبَرِهِ حَتَّى رَأَيْتُ الْمَطَرَ يَتَحَادَرُ عَنِّي لِجَيْتِهِ».

«Bir bedevi, Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem- cuma günü hutbe verirken içeri girdi ve şöyle dedi: Yâ Rasûlallah! Hayvanlar helak oldu, çoluk çocuk aç kaldı. Bizim için Allah'a dua et! Bunun üzerine (Rasûlullah) ellerini kaldırıp dua etti. Hemen dağlar gibi bulutlar belirdi. Daha minberinden inmemişti ki yağmurun sakalından aşağı süzüldüğünü gördüm.»¹.

Bir sonraki Cuma günü o bedevi veya bir başkası ayağa kalkıp şöyle dedi: Yâ Rasûlallah! Binalar yıkıldı, hayvanlar sular altında kaldı. Bizim için Allah'a dua et! Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- iki elini kaldırdı ve şöyle buyurdu:

«اللَّهُمَّ حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا».

¹ Buhârî: Cuma Kitabı, Cuma Günü Hutbede Yağmur Duası Yapmak Babında, (891) nolu hadisi rivayet etmiştir.

«Allah'ım! Üzerimize değil, çevremize (yağdır).»
Hangi yöne işaret etse, orası açılırdı¹.

Duaya icabet edilmesi, Allah Teâlâ'ya samimiyetle sığınan ve duanın kabul şartlarını yerine getiren kimseler için günümüze kadar müşahede edilen bir gerçektir.

İkinci olarak: Peygamberlerin âyetleri —ki bunlara mucizeler denir— insanların bizzat gördüğü veya haberini işittiği bu mucizeler, onları gönderenin varlığına kesin bir delildir; o ise Allah Teâlâ'dır. Çünkü bunlar, beşer gücünün sınırlarını aşan işlerdir. Allah Teâlâ bu olayları peygamberlerini desteklemek ve onlara yardım etmek için gerçekleştirir.

Bunun örneği şudur: Allah Teâlâ, Mûsâ aleyhisselam'a asasıyla denize vurmasını emretti. O da vurunca, deniz yarılarak on iki kuru yol açıldı ve su, aralarında dağlar gibiydi. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿فَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ ۖ فَانْفَلَقَ ۖ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ

¹ Buhârî: Cuma Kitabı, Cuma Günü Hutbede Yağmur Duası Yapmak Babında, hadis no (891) ve Müslim: Yağmur Duası Namazı Kitabı, Yağmur Duasında Dua Etmek Babında (897) nolu hadisi rivayet etmiştir.

كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ ﴿٦٣﴾

(İşte o sırada, Mûsâ'ya: "Asanı denize vur!" diye vahyettik. O, hemen yarıldı ve (on iki yol açıldı) her parçası koca bir dağ gibi oluverdi.)
[Şuarâ Suresi: 63].

Bunun ikinci bir örneği ise: İsâ -aleyhisselam-'ın -Allah'ın izniyle- ölüleri diriltip onları kabirlerinden çıkardığı zamanki mucizesidir. Allah Teâlâ onun hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿...وَأَحْيَى الْمَوْتَى بِإِذْنِ اللَّهِ...﴾

(Allah'ın izniyle ölüleri diriltirim...) [Âl-i İmrân Suresi: 49] Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿...وَإِذْ نُخْرِجُ الْمَوْتَى بِإِذْنِي...﴾

(..Yine benim iznimle ölüleri (kabirlerinden diri olarak) çıkartıyordun...) [Mâide Suresi: 110].

Üçüncü bir örnek ise: Kureyş, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'den bir mucize istedi. O da Ay'a işaret etti, bunun üzerine Ay ikiye yarıldı ve insanlar da bunu gördü. Bu hususta Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿أَقْرَبَتْ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ ﴿١﴾ وَإِن يَرَوْا آيَةً يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ

مُسْتَمِرٌّ ﴿٢﴾﴾

(Kıyamet yaklaştı ve Ay yarıldı.) 1 Bir mucize görseler de yüz çevirirler ve 'Süregelen bir sihirdir' derler.) 2 [Kamer Suresi: 1-2].

Allah Teâlâ'nın, peygamberlerine bir destek ve yardım olarak gerçekleştirdiği bu müşahhas ayetler, Allah Teâlâ'nın varlığına kesin bir delildir.

Allah'a imanın içerdiği ikinci husus: O'nun rubûbiyetine; yani O'nun tek Rab olduğuna, hiçbir ortağının ve yardımcısının bulunmadığına iman etmektir.

Er-Rab: Yaratma, mülk ve yönetme (emir verme) yetkisine sahip olandır. Dolayısıyla Allah'tan başka yaratıcı yoktur, O'ndan başka gerçek mülk sahibi yoktur ve emretmek de yalnızca O'na aittir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿...أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ...﴾

(...Dikkat edin! Yaratma da, emir de yalnızca O'na aittir...) [A'râf Suresi: 54] Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿...ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ

مِن قِطْمِيرٍ﴾

(...İşte sizin Rabbiniz Allah'tır. Mülk O'nundur. O'ndan başka dua ettikleriniz, bir

çekirdeğin zarına bile sahip değillerdir.) [Fâtır Suresi: 13].

Allah Subhânehû ve Teâlâ'nın rubûbiyetini inkâr eden bir kimse bilinmemektedir. Ancak söylediklerine gerçekten inanmayan, sırf inat ve kibirle karşı çıkan kimseler müstesna. Nitekim Firavun'un kavmine şöyle demesi de bunun bir örneğidir:

﴿فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى﴾

(Ben, sizin en yüce rabbinizim!" dedi.) [Nâziât Suresi: 24] Yine şöyle demiştir:

﴿...يَتَأْتِيهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُم مِّنْ إِلَهِ غَيْرِي...﴾

(...Ey ileri gelenler! Sizin için benden başka ilah tanımıyorum...) [Kasas Suresi: 38]. Ancak bu söz inanarak söylenmiş bir söz değildir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا...﴾

(Kendileri de bunlara yakinen inandıkları halde, zulüm ve kibirlerinden ötürü onları inkâr ettiler...) [Neml Suresi: 14]. Allah Teâlâ'nın aktardığına göre, Mûsâ aleyhisselam Firavun'a şöyle demiştir:

﴿...لَقَدْ عَلِمْتَ مَا أَنْزَلَ هَؤُلَاءِ إِلَّا رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ بَصَائِرَ وَإِنِّي

لَأَظُنُّكَ يَافِرِعَوْنُ مَثْبُورًا﴾

(...İyi biliyorsun ki, bunları ancak, göklerin ve yerin Rabbi apaçık deliller olarak indirmiştir. Ey Firavun! Ben de seni kesinlikle helâk olmuş bir kişi olarak görüyorum.) [İsrâ Suresi: 102]. Bu sebeple müşrikler, ulûhiyetinde O'na şirk koşmakla beraber Allah Teâlâ'nın rubûbiyetini kabul ediyorlardı. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿قُلْ لِمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٤﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٨٥﴾ قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٨٦﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٨٧﴾ قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٨﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ ﴿٨٩﴾﴾

(De ki: "Eğer biliyorsanız (söyleyin bakalım), yeryüzü ve onda bulunanlar kime aittir?" 84 "Allah'a aittir" diyecekler. De ki: "O halde düşünmez misiniz?" 85 De ki: "Yedi kat göklerin ve büyük arşın Rabbi kimdir?" 86 "Allah'tır" diyecekler. De ki: "O halde sakınmaz mısınız?" 87 De ki: "Her şeyin mülkü kimin elindedir, kim korur ve kendisine karşı korunmaz, eğer biliyorsanız (söyleyin bakalım)?" 88

"Allah'ındır" diyecekler. De ki: "O halde nasıl büyüleniyorsunuz?" 89) [Mü'minûn Suresi: 84-89].

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ مَنۢ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ
الْعَلِيمُ ﴿٨٩﴾﴾

(Onlara: "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorsan: "Onları, Azîz ve Alîm olan (Allah) yarattı." derler.) [Zuhruf Suresi: 9].

Allah -Subhânehû ve Teâlâ- şöyle buyurmuştur:

﴿وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ مَنۢ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٨٧﴾﴾

(Onlara kendilerini kimin yarattığını sorsan, elbette "Allah" derler. Buna rağmen (haktan) nasıl çevriliyorlar?) [Zuhruf Suresi: 87].

Allah Subhânehû ve Teâlâ'nın emri, hem kevnî (yaratılışa dair) hem de şer'î (dine dair) emirleri kapsar. Nasıl ki O, hikmetinin gereğine göre kâinatı dilediği şekilde düzenleyen ve onda hükmeden ise, aynı şekilde ibadetlere dair hükümleri ve muamelâtla ilgili yasaları koyan da O'dur; bütün bunlar yine hikmetinin gereğine göre gerçekleşir. Kim Allah Teâlâ ile beraber ibadetlerde bir hüküm koyucu veya muamelelerde bir otorite edinirse,

Allah'a şirk koşmuş ve imanı gerçekleştirmemiş olur.

Allah'a imanın kapsadığı üçüncü husus, O'nun ulûhiyetine; yani O'nun hiçbir ortağı bulunmayan tek hak ilâh olduğuna iman etmektir. (İlâh) kelimesi, (el-Me'lûh) yani sevgi ve tazimle ibadet edilen (el-Ma'bûd) anlamındadır.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَالْهُكْمُ لِلَّهِ وَالْحَدُّ لَآ إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾﴾

(Sizin ilahınız tek bir ilahdır. Ondan bir başka hak ilah yoktur. O, Rahmân ve Rahîm olandır.) [Bakara Suresi: 163] Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا

إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾﴾

(Allah'tan başka hak ilâh olmadığına ve işlerinin adalet üzere olduğuna Allah'ın kendisi, melekler ve ilim sahipleri şahitlik etmişlerdir. (Evet, gerçekten de) O'ndan başka hak ilâh yoktur. O'ndan başka (hak) ilah yoktur. O, Aziz'dir, Hakim'dir.) [Âl-i İmrân Suresi: 18]. Kim Allah ile beraber başka bir ilah edinir ve Allah'ın dışında ona ibadet ederse, onun ilahlığı batıldır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ﴾

(İşte bu böyledir. Çünkü hak olan ancak Allah'tır. Ondan başka taptıkları ise bizatihi batıldır. Allah; üstündür/yüksektedir, büyüktür.) [Hac Suresi: 62]. Onların ilahlar olarak isimlendirilmeleri, onlara ilahlık hakkını vermez. Allah Teâlâ (Lât, Uzzâ ve Menât) hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿إِن هِيَ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمِيئُوهَا أَنْتُمْ وَعَابَاؤُكُمْ مَّا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَانٍ...﴾

(Bunlar (putlar) sizin ve atalarınızın taktığı isimlerden başka bir şey değildir. Allah, onlar hakkında bir delil indirmemiştir...) [Necm Suresi: 23. Ayet].

Hûd -aleyhisselâm- kavmine şöyle demişti:

﴿...أَتُجَدَّلُونِي فِي أَسْمَاءٍ سَمِيئُوهَا أَنْتُمْ وَعَابَاؤُكُمْ مَّا نَزَلَ اللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَانٍ...﴾

(...Yüce Allah'ın haklarında hiçbir delil indirmediği, kendinizin ve atalarınızın taktığı (ilâh diye adlandırdığınız) bir takım adlar hakkında mı benimle tartışıyorsunuz?...) [A'râf

Suresi: 71].

Yusuf -aleyhisselam- hapisteki arkadaşlarına şöyle dedi:

﴿يَصْحَبِي السِّجْنِ عَزَابٌ مُّتَّفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٣٩﴾ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءَ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَعَابَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ...﴾

(Ey zindan arkadaşlarım! Ayrı ayrı ilâhlar mı daha iyidir, yoksa mutlak hâkimiyet sahibi olan tek Allah mı? O'ndan başka taptıklarınız, sizin ve atalarınızın uydurduğu isimlerden başka bir şey değildir. Allah onlara dair hiçbir delil indirmemiştir...) [Yûsuf Suresi: 39-40].

Bu sebeple Rasûller -aleyhimüssalâtü vesselâm-kavimlerine şöyle demişlerdir:

﴿...أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ...﴾

(...Allah'a ibadet edin. Sizin O'ndan başka bir ilahınız yoktur...) [A'râf Suresi: 59] Fakat müşrikler bunu kabul etmediler; Allah'tan başka ilahlar edindiler ve onlara Allah Subhânehû ve Teâlâ ile birlikte ibadet edip kendilerinden yardım ve medet umdular.

Allah Teâlâ, müşriklerin bu ilahları edinmelerini iki aklî delille geçersiz kılmıştır:

Birincisi: Bu (batıl) ilahlarda ilahlık vasıflarından hiçbir şey yoktur; çünkü onlar yaratılmışlardır, kendileri yaratamazlar, kendilerine ibadet edenlere fayda sağlayamazlar, başlarına gelecek zararı da engelleyemezler. Onlar ne hayata ne de ölüme malikdir. Göklerden hiçbir şeye sahip değildirler ve onda bir ortaklıkları da yoktur.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ ءَالِهَةً لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا﴾ ﴿٣﴾

(Kâfirler) O'nu (Allah'ı) bırakıp, hiçbir şey yaratamayan, bilâkis kendileri yaratılmış olan, kendilerine bile bir zarar veya yarar sağlayamayan, öldürmeye de, yaşatmaya da, yeniden diriltmeye de güçleri olmayan ilahlar edindiler.) [Furkân Suresi: 3].

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ رَعِمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِنَّ مِنْ شَرِكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ﴾ ﴿٤٢﴾
﴿وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ...﴾

(Ey Muhammed!) De ki: “Allah'ı bırakıp da ilah olduklarını iddia ettiklerinize dua edin.

Onlar ne göklerde ne de yerde bir zerre ağırlığınca bir şeye sahiptirler. Onların yerde ve gökte hiçbir ortaklıkları yoktur. Allah'ın onlardan bir yardımcısı da yoktur. Onun katında şefaathet da ancak kendisinin izin verdikleri için fayda verir...) [Sebe Suresi: 22-23]

وقال تعالى: ﴿أَيُّشْرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿١٩١﴾ وَلَا يَسْتَطِيعُونَ

لَهُمْ نَصْرًا وَلَا أَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ ﴿١٩٢﴾

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: (Kendileri yaratılmış oldukları halde hiçbir şey yaratmaya kudreti olmayan şeyleri (Allah'a) ortak mı koşuyorlar?)191 Oysa bu varlıkların ne onlara tapanlara yardımı dokunur ne de kendi kendilerine yardımcı olabilirler.)192 [A'râf Suresi: 191-192].

Bu ilahların durumu bu iken, onları ilah edinmek en büyük sefihlik ve batılın da en batıdır.

İkincisi: Bu müşrikler, Allah Teâlâ'nın tek olarak Rab ve yaratıcı olduğunu, her şeyin tasarrufunun O'nun elinde bulunduğunu, O'nun himaye ettiğini ancak kendisine karşı kimsenin himaye edilemeyeceğini kabul etmişlerdir. Bu onların, Allah'ı rubûbiyette birledikleri gibi ulûhiyette de bir saymalarını gerekli kılmaktadır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿يَتَأْتِيهَا النَّاسُ أَعْبُدُوا رَبَّكُمْ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾﴾

(Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibadet ediniz ki, böylece takva sahibi olur, sakınırsınız. 21 O, sizin için yeryüzünü bir döşek, gökyüzünü bir bina kıldı ve gökten su indirdi de onunla size rızık olarak çeşitli meyveler çıkardı. Öyleyse, bile bile Allah'a ortaklar koşmayın.) 22 [Bakara Suresi: 21-22].

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَلِينَ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٨٧﴾﴾

(Onlara kendilerini kimin yarattığını sorsan, elbette “Allah” derler. Buna rağmen (haktan) nasıl çeviriliyorlar?) [Zuhuruf Suresi: 87. Ayet].

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يَدْبِرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٢٣﴾ فَذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا

﴿۳۲﴾ الصَّلَاةُ فَآتَىٰ نُصْرَتَهُ

(De ki: “Gökten ve yerden size rızık veren kimdir? Kulak ve gözlerin sahibi kimdir? Diriyi ölüden çıkaran, ölüyü de diriden çıkaran kimdir? Her işi düzenleyen kimdir?” Onlar, “Allah'tır!” diyecekler. O halde deki: “O'na karşı gelmekten sakınmaz mısınız?” 31 İşte bu, sizin gerçek Rabbiniz Allah'tır. Hak'tan sonra sapıklıktan başka ne olabilir ki? Nasıl da çevriliyorsunuz?) 32 [Yûnus Suresi: 31-32].

Allah'a iman etmenin kapsadığı hususlardan dördüncüsü: İsimlerine ve Sıfatlarına İman Etmek:

Allah'ın kitabında veya Rasûlü -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetinde Yüce Allah için ispat ettiği isim ve sıfatları, tahrif, tatil, tekyif ve temsil olmaksızın, Yüce Allah'a layık bir şekilde ispat etmektir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ

سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ ﴿۱۸﴾

(En güzel isimler Allah'ındır. O halde O'na bunlarla dua edin. O'nun isimlerinde eğriliğe sapanları terk edin. Onlar yapmakta olduklarının cezasını göreceklerdir.) [A'raf Suresi: 180] Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿...وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾

(..Göklerde ve yerde en yüce ve eşsiz sıfatlar O'nundur. O; Azizdir, Hakîmdir.) [Rûm Suresi: 27] Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿...لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾

(...O'nun benzeri hiçbir şey yoktur. Her şeyi işiten ve gören O'dur.) [Şûrâ Suresi: 11].

Bu hususta iki fırka dalalete düşmüştür:

Birincisi: Allah'ın sıfatlarını kabul etmenin teşbih, yani Allah Teâlâ'yı mahlûkatına benzetmek manasına geleceği iddiasıyla, isim ve sıfatların tümünü veya bir kısmını inkâr eden (Muattile)'dir. Bu iddia birkaç yönden batıldır. Bunlardan bazıları şunlardır:

Birincisi: Allah Subhânehû ve Teâlâ'nın kelimasında çelişki olması gibi batıl sonuçları gerektirmesidir. Zira Allah Teâlâ kendi nefsi için isim ve sıfatları ispat etmiş, kendisinin bir benzerinin olmasını da nefyetmiştir. Eğer onları ispat etmek teşbihi gerektirseydi, Allah'ın kelimasında tenakuz ve birbirini yalanlaması lazım gelirdi.

İkincisi: İki şeyin bir isimde veya sıfatta ortak olması, onların birbirine benzemesini gerektirmez.

Nitekim iki kişinin her ikisinin de insan, işiten, gören ve konuşan oluşunda ortak olduklarını görürsün. Fakat bu, onların insan oluşlarının mahiyetinde, işitme, görme ve konuşma vasıflarında tamamen aynı olmalarını gerektirmez.

Hayvanların elleri, ayakları ve gözleri vardır; fakat onların ellerinin, ayaklarının ve gözlerinin birbirinin aynısı olmasını gerektirmez.

Mahlûkat arasında, aralarında ortak olan isim veya sıfatlarda bir farklılık ortaya çıktığına göre; Yaratıcı ile yaratılan arasındaki farklılık çok daha açık ve daha büyüktür.

İkinci Taife: (Müşebbihe), Allah Teâlâ'yı mahlûkatına benzetererek O'nun isim ve sıfatlarını ispat edenlerdir. Onlar, Allah Teâlâ'nın kullarına anladıkları şekilde hitap etmesi sebebiyle bunun nasların delaletinin gereği olduğunu iddia ederler. Bu iddia ise birkaç yönden batıldır. Bunlardan bazıları şunlardır:

Birincisi: Allah Teâlâ'nın yarattıklarına benzemesi, akıl ve şeriatın batıl kıldığı bir durumdur. Kitap ve sünnetteki nasların gerektirdiğinin batıl olması mümkün değildir.

İkincisi: Allah Teâlâ, kullarına anlamın aslı itibarıyla kavrayabilecekleri şekilde hitap etmiştir;

fakat o anlamın hakikati ve mahiyeti —ki O'nun zâtı ve sıfatlarıyla ilgili olan kısım— Allah Teâlâ'nın kendi ilminde saklı tuttuğu bir husustur.

Dolayısıyla Allah kendisi için Semî'/İşiten olduğunu haber verdiğinde, işitme anlam olarak bilinir (yani sesleri idrak etmek). Ancak bu işitmenin hakikati Allah'ın işitmesi açısından bilinemez. Çünkü işitmenin mahiyeti yaratılmış varlıklar arasında bile farklılık gösterir; hâl böyleyken, yaratıcı ile yaratılmış arasındaki farklılığın çok daha açık ve büyük olması son derece açıktır.

Allah Teâlâ kendisi hakkında 'Arşına istivâ etti' diye haber verdiğinde, istivâ kelimesi anlam olarak bilinir; fakat Allah'ın Arşına istivâsının hakikati bizim için bilinemez. Çünkü istivânın mahiyeti, yaratılmış varlıklar açısından bile değişiklik gösterir. Mesela sağlam bir sandalyeye istivâ, huysuz ve ürkek bir deve semerine istivâ gibi değildir. Mahlûk hakkında bile istivâ bu derece farklılık gösteriyorsa, yaratıcı ile mahlûk arasındaki farkın çok daha açık ve büyük olması elbette daha evlâdır.

Allah Teâlâ'ya bu şekilde iman etmek, Müminler için pek çok semeresi vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

Birincisi: Allah Teâlâ'yı tam bir tevhidle birlemek; öyle ki O'ndan başkasına ne bir umut bağlanır ne O'ndan başkasından korkulur ne de O'ndan başkası ibadet edilmeye layık görülür.

İkincisi: Allah Teâlâ'yı, güzel isimleri ve yüce sıfatları gereğince sevmek ve O'na hürmet ve yücelik bahşetmektir.

Üçüncüsü: Emrettiği şeyleri yerine getirmek ve yasakladığı şeylerden sakınmak suretiyle O'na ibadeti yerine getirmek.

Meleklerle İman

Melekler: Gaybî bir alemdir. Yaratılmış, Allah Teâlâ'ya ibadet eden kullardır. Rububiyet ve uluhiyet özelliklerinden hiçbirine sahip değildir. Allah Teâlâ onları nurdan yaratmış, emrine tam itaatkâr ve onu yerine getirecek güçte kılmıştır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿...وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴿١٩﴾﴾

﴿يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ﴿٢٠﴾﴾

(...O'nun katındakiler, O'na ibadet hususunda kibirlenmez ve yorulmazlar, gece ve gündüz durmaksızın tesbih ederler.) [Enbiyâ Suresi: 19-20].

Meleklerin sayıları çoktur ve onların sayısını ancak Allah Teâlâ bilir. Nitekim Sahîheyn'de Enes - radiyallahu anh-'dan rivayet edilen Miraç hadisinde sabit olduğuna göre, Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem-'e semadaki Beyt-i Ma'mûr gösterilmiş, orada her gün yetmiş bin melek namaz kılar ve oradan çıktıklarında bir daha geri dönmezler.

Meleklerle iman dört şeyi kapsar:

Birincisi: Onların var olduklarına iman etmek.

İkincisi: Adını bildiklerimize ismi ile iman etmek (Cebrâil gibi); isimlerini bilmediklerimize ise genel olarak iman ederiz.

Üçüncüsü: Onların bildiğimiz özelliklerine iman etmektir. Cebrâil'in özelliği gibi. Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem- onu, yaratıldığı hal üzere gördüğünü, onun altı yüz kanadı olduğunu ve ufku kapladığını bildirmiştir.

Melek, Allah Teâlâ'nın emriyle bir adam suretine dönüşebilir. Nitekim Allah Teâlâ'nın Meryem'e gönderdiği (Cebrail'in) ona düzgün bir insan suretinde görünmesi ve Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem- ashabıyla birlikte otururken yanına gelmesi de böyledir. O, elbisesi beyaz mı beyaz, saçları siyah mı siyah, yoldan gelmiş bir hali olmayan ve ashabından kimsenin tanımadığı bir adam

suretinde gelmişti. Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem-'in önüne oturdu, dizlerini O'nun dizlerine dayadı ve ellerini (kendi) dizlerinin üzerine koydu. Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'e İslam'ı, imanı, ihsanı, kıyameti ve alametlerini sordu. Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem- de ona cevap verince kalkıp gitti. Sonra Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu:

«هَذَا جِبْرِيلُ؛ أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ».

«O Cebrâil'di, size dininizi öğretmeye geldi»¹.

Aynı şekilde Allah Teâlâ'nın İbrahim -aleyhisselam-'a ve Lût -aleyhisselam-'a gönderdiği melekler, erkek suretinde idiler.

Dördüncüsü: Allah Teâlâ'nın emriyle yaptıkları ve bize bildirilen amellerine iman etmek. Gece gündüz usanmadan ve yorulmadan Allah'ı tesbih etmeleri ve O'na ibadet etmeleri gibi.

Bazılarının da kendilerine has amelleri olabilir.

Örneğin; Allah Teâlâ'nın vahyini ulaştırmakla görevli melek olan Cebrâil, Allah onu peygamberlere ve resullere göndermiştir.

¹ Müslim: İman Kitabı, İman, İslâm ve İhsan'ın Beyanı ve Kadere İmanın Farz Oluşunun İspatı Babında, hadis no (8) rivayet etmiştir.

Örneğin; Mîkâîl: Yağmurun yağması ve bitkilerin çıkması ile görevli melektir.

Örneğin: İsrâîl: Kıyametin kopuşu ve mahlukatın dirilişi esnasında Sûr'a üflemekle görevlendirilen melektir.

Örneğin: Ölüm meleği: Ölüm anında ruhların kabzedilmesiyle görevli melektir.

Örneğin: Mâlik: Cehennem'in bekçisi olan melektir.

Örneğin: Rahimlerdeki ceninlerle görevlendirilmiş melekler. İnsan annesinin karnında dört ayını tamamladığında, Allah ona bir melek gönderir ve o meleğe onun rızkını, ecelini, amelini ve bedbaht mı yoksa bahtiyar mı olacağını yazmasını emreder.

Örneğin: Âdemoğullarının amellerini yazmakla görevli, her insan için biri sağında diğeri solunda olmak üzere iki melek vardır.

Örneğin: Ölü kabrine konulduğunda, onu sorgulamakla görevli iki melek kendisine gelerek Rabbini, dinini ve peygamberini sorar.

Meleklerle imanın pek çok büyük semeresi vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

Birincisi: Allah Teâlâ'nın azametini, kudretini ve

hükümranlığını bilmektir. Çünkü yaratılanın büyüklüğü, Yaradan'ın azametine delalet eder.

İkincisi: Allah Teâlâ'ya, âdemoğluna olan ihsanından dolayı şükretmektir. Zira O, bu meleklerden âdemoğlunu koruyan, amellerini yazan ve bunun dışında onların yararına olan işleri yerine getiren melekleri görevlendirmiştir.

Üçüncüsü: Allah Teâlâ'ya yaptıkları ibadetten dolayı melekleri sevmektir.

Sapık kimselerden bir grup meleklerin beden sahibi varlıklar olmasını inkâr etmiş ve mahlukatın içinde gizli olan iyilik güçlerinden ibaret olduğunu söylemişlerdir. Bu ise Allah Teâlâ'nın kitabını, Rasûlü -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetini ve Müslümanların icmâsını yalanlamaktır.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا أُولَىٰ أَجْنَحَةٍ مَّشَىٰ وَثَلَّثَ وَرَبَّعَ...﴾

(Hamt, göklerin ve yerin yaratıcısı ve melekleri ikişer, üçer ve dörder kanatlı elçiler yapan Allah'a mahsustur...) [Fâtır Suresi: 1].

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ يَتَوَقَّى الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلَائِكَةَ يَصْرُبُونَ وُجُوهُهُمْ﴾

وَأَدَّبَرَهُمْ... ﴿

(Melekler, kâfirlerin yüzlerine ve arkalarına vura vura canlarını alırken bir görseydin...)
[Enfâl Suresi: 50].

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿...وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُوا أَيْدِيهِمْ
أَخْرَجُوا أَنفُسَكُمْ...﴾

(...Zalimlerin şiddetli ölüm sancıları içinde çırpındığı; meleklerin ellerini uzatmış, "Haydi canlarınızı kurtarın!" diyecekleri zaman hallerini bir görsen! ...) [En'âm Suresi: 93].

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿...حَتَّىٰ إِذَا فُزِعَ عَن قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ
الْكَبِيرُ﴾

(...Nihayet onların yüreklerinden korku giderilince: 'Rabbiniz ne buyurdu?' derler. Onlar da: 'Hak olanı buyurdu.' derler. O; yüksektir/yücedir, büyüktür.) [Sebe Suresi: 23].

Allah -Subhânehû ve Teâlâ- Cennet ehli hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿...وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِّن كُلِّ بَابٍ ﴿٣٥﴾ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا

(...Melekler de her bir kapıdan yanlarına girerler (ve şöyle derler): Selam size, sabrettiğiniz için! Dünya yurdunun sonu ne güzeldir.) [Ra'd Suresi: 23-24].

Sahih-i Buhârî'de Ebû Hureyre -radiyallahu anh-'dan rivayet edildiğine göre Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

«إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ الْعَبْدَ نَادَى جِبْرِيلَ: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ فُلَانًا فَأَحْبِبْهُ، فَيَحِبُّهُ جِبْرِيلُ، فَيُنَادِي جِبْرِيلُ فِي أَهْلِ السَّمَاءِ: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ فُلَانًا فَأَحْبِبُوهُ، فَيَحِبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ، ثُمَّ يُوَضِّعُ لَهُ الْقَبُولَ فِي الْأَرْضِ.»

«Allah kulunu sevdiği zaman, Cibril'e seslenir: "Al-lah filanca kulu seviyor sen de onu sev" diye buyurur. Bu-nun üzerine Cibril de onu sever ve sema ehline: "Şüphesiz Allah filanca kulu seviyor, siz de onu sevin." diye seslenir. Onlar da bu sefer o kulu severler. Sonra onun için yeryüzünde bir kabul konulur.»¹.

Yine Buhârî'de Ebû Hureyre -radiyallahu anh-'dan rivayet edildiğine göre, o şöyle demiştir: Nebî

¹ Buhârî: Kitâbu Bed'i'l-Halk, Bâbu Zikri'l-Melâike, (3037) nolu hadis, Müslim: Kitâbu'l-Birri ve's-Sılati ve'l-Âdâb, Eğer Allah Bir Kulu Severse Onu Kullarına Sevdirebilir Babında (2637) nolu hadisi rivayet etmiştir.

-sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

«إِذَا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ كَانَ عَلَى كُلِّ بَابٍ مِنْ أَبْوَابِ الْمَسْجِدِ الْمَلَائِكَةُ يَكْتُبُونَ
الْأَوَّلَ فَأَلَّوْلَ، فَإِذَا جَلَسَ الْإِمَامُ طَوَرُوا الصُّحُفَ وَجَاءُوا وَيَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ».

«Cuma günü geldiğinde, mescidin kapılarından her birinde melekler bulunur ve ilk gelenleri sırasıyla yazarlar. İmam oturduğunda, sayfaları kapatır ve gelip hutbeyi dinlerler.»¹.

Bu naslar, meleklerin sapıkların söylediği gibi mânevî güçler değil, açıkça beden sahibi varlıklar olduğunu bildirmektedir. Müslümanlar da bu naslar gereğince bu görüş üzerinde icma etmişlerdir.

Kitaplara İman

Kütüp/Kitaplar: (Kitâb) sözcüğünün çoğulu olup (mektûb) yazılmış anlamına gelir.

Bununla kastedilen; Allah Teâlâ'nın, kullarına bir rahmet ve hidayet olarak, dünya ve ahiret saadetine ulaşmaları için rasullerine indirdiği kitaplardır.

Kitaplara iman dört şeyi kapsar:

¹ Buhârî: Cuma Kitabı, Hutbeyi Dinleme Babında, hadis no (887) ve Müslim: Cuma Kitabı, Cuma Günü Camiye Erken Gelmenin Fazileti Babında, hadis no (850) rivayet etmiştir.

Birincisi: Gerçekten Allah'tan bir vahiy olarak indirildiğine iman etmek.

İkincisi: Bu kitaplardan ismini bildiğimize ismiyle iman etmek: Meselâ, Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'e indirilen Kur'ân'a ve Mûsâ -sallallahu aleyhi ve sellem-'e indirilen Tevrât'a, İsâ -aleyhisselam-'a indirilen İncil'e, Dâvûd aleyhisselam'a verilen Zebur'a (iman etmek gibi), adını bilmediklerimize de genel olarak iman ederiz.

Üçüncüsü: Bu kitapların; Kur'an'ın haberleri ve önceki kitaplardan değiştirilmemiş veya tahrif edilmemiş haberler gibi, sahih olan haberlerini tasdik etmektir.

Dördüncüsü: Nesih edilmemiş olanların hükümlerine göre amel etmek, hikmetini anlasak da anlamasak da onları kabul edip teslim olmaktır ve önceki bütün kitaplar Kur'an-ı Azim ile nesih edilmiştir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ
وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ...﴾

(Kur'an'ı sana, önce gelen kitapları doğrulayıcı ve onların üzerine şahit olarak hak ile indirdik...) [Mâide Suresi: 48] Yani: Onun üzerine hâkim olarak.

Buna göre: Sahih olan ve Kur'an'ın tasdik ettiği hükümler dışında, önceki kitapların hükümlerine göre amel etmek caiz değildir.

Kitaplara imanın semereleri vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

Birincisi: Allah Teâlâ'nın kullarına özen gösterdiğini bilmektir; zira O, her bir topluluğa kendileriyle hidayete erecekleri bir kitap indirmiştir.

İkincisi: Allah Teâlâ'nın şeriatindeki hikmetini bilmektir. Zira her kavme, hallerine uygun olanı meşru kılmıştır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿...لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَا جَا...﴾

(...Sizin her biriniz için bir şeriat ve yol belirledik...) [Mâide Suresi: 48].

Üçüncüsü: Bundan dolayı Allah'ın verdiği nimete şükretmek.

Rasûllere İman

Rusul: Rasûl kelimesinin çoğuludur. Bir şeyi tebliğ etmek için gönderilen kimse demektir.

Burada kastedilen şudur: Kendisine bir şeriat vahyedilen ve onu tebliğ etmesi emredilen kişidir.

Rasûllerin ilki Nûh -aleyhisselam-, sonuncusu da Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'dir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿ إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ... ﴾

(Sana da vahyettik, Nûh'a ve ondan sonra gelen peygamberlere vahyettiğimiz gibi...) [Nisâ Suresi: 163].

Sahih-i Buhârî'de, Enes b. Mâlik -radiyallahu anh-'dan rivayet edilen şefaât hadisinde, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

«ذُكِرَ أَنَّ النَّاسَ يَأْتُونَ إِلَى آدَمَ؛ لِيَشْفَعَ لَهُمْ، فَيَعْتَذِرُ إِلَيْهِمْ وَيَقُولُ: ائْتُوا نُوحًا
أَوَّلَ رَسُولٍ بَعَثَهُ اللَّهُ» و ذكر تمام الحديث.

«Zikredildiğine göre, insanlar kendilerine şefaât etmesi için Âdem'e -aleyhisselam- gelirler; o da mazeret beyan ederek şöyle der: Allah Teâlâ'nın gönderdiği ilk rasul olan Nûh -aleyhisselam-'a gidin.» ve hadisin tamamını zikretti.¹

Allah Teâlâ, Muhammed -sallallahu aleyhi ve

¹ Buhârî; Tevhîd Kitabı, Allah Teâlâ'nın: ﴿İki Elimle Yarattığıma﴾ Sözü Babında (7410) nolu hadisi, Müslim; İman Kitabı, Cennet Ehlinden En Düşük Mertebede Olan Kimse Babında (193) nolu hadisi rivayet etmiştir.

sellem- hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ
النَّبِيِّينَ...﴾

(Muhammed, sizin adamlarınızdan kimsenin babası değildir, fakat o Allah'ın Rasulü ve nebilerin sonuncusudur...) [Ahzâp Suresi: 40].

Allah Teâlâ, her ümmete mutlaka ya kendi kavmine müstakil bir şeriatla gönderilmiş bir rasûl yahut da önceki peygamberin şeriatını yenilemek ve onu yeniden hayata döndürmek üzere vahyedilen bir nebi göndermiştir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ...﴾

(Andolsun biz, her ümmete, “Yalnızca Allah’a ibadet edin, tâgûttan kaçının” diye peygamber gönderdik...) [Nahl Suresi: 36].

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿...وَإِن مِّنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ﴾

(...Hiç bir ümmet yoktur ki içinde bir uyarıcı geçmiş olmasın.) [Fâtır Suresi: 24. Ayet].

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا
لِلَّذِينَ هَادُوا...﴾

(Doğrusu biz içinde bir hidayet ve bir nur bulunan Tevrat'ı indirdik. Teslim olmuş peygamberler, Yahudilere onunla hükmederlerdi...) [Mâide Suresi: 44].

Rasûller, yaratılmış birer beşerdir. Rububiyet ve uluhiyet özelliklerinden hiçbirine sahip değillerdir. Allah Teâlâ, rasullerin efendisi ve Allah katında makamı en yüce olan Peygamber Efendimiz Muhammed -Sallallahu aleyhi ve sellem- hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتَ أَعْلَمُ
الْغَيْبِ لَاسْتَكْتَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ﴾

(De ki: “Ben kendim için Allah’ın (benim hakkımda) dilediğinden başka ne bir fayda sağlayabilirim, ne de bir zarar. Eğer ben gaybı bilseydim, hayır yapmayı arttırdırdım ve bana bir kötülük de dokunmazdı. Ben sadece iman eden bir toplum için uyarıcı ve müjdeciyim.) [A'râf Suresi: 188. Ayet] .

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴿٦١﴾ قُلْ إِنِّي لَنْ يُجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٦٢﴾﴾

(De ki: "Benim size bir zarar vermeye de, sizi doğru yola iletmeye de gücüm yetmez.") 21 (De ki: "Hiç kimse beni Allah'tan (gelecek azaptan) kurtaramaz ve ben O'ndan başka sığınılacak birini de bulamam.") 22 [Cin Suresi: 21-22].

Onlarda hastalık, ölüm, yeme-içme ihtiyacı ve benzeri beşerî özellikler vardır. Allah Teâlâ, İbrahim -aleyhisselam-'ın, Rabbini vasfederken şöyle buyurduğunu haber vermiştir:

﴿وَالَّذِي هُوَ يُطْعَمُنِي وَيَسْقِينِي ﴿٧٩﴾ وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِي ﴿٨٠﴾ وَالَّذِي يُمَيِّتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِي ﴿٨١﴾﴾

(Beni yediren ve içiren O'dur.) 79 (Hastalandığımda bana şifa veren O'dur.) 80 (Beni öldüren, sonra diriltiren O'dur.) 81 [Şuarâ Suresi: 79-81].

Nebî -sallallahu aleyhi ve selem- şöyle buyurmuştur:

«إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ، أَنَسَى كَمَا تَنْسَوْنَ، فَإِذَا نَسِيتُ فَدَكِّرُونِي.»

«Ben de ancak sizin gibi bir insanım. Sizin unuttuğunuz gibi ben de unuturum. Unuttuğum

zaman bana hatırlatın.»¹.

Allah Teâlâ onları; en yüce makamlarında ve kendilerine yönelik övgü bağlamında kul olmakla nitelemiştir. Allah Teâlâ, Nûh aleyhisselam hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿...إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا﴾

(...Doğrusu, çok şükreden bir kuldu.) [İsrâ Suresi: 3]. Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem- hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا ﴿١﴾﴾

(Âlemlere bir uyarıcı olsun diye kuluna Furkân'ı indiren Allah ne yücedir.) [Furkân Suresi: 1].

Allah Teâlâ, İbrahim, İshak ve Ya'kûb -aleyhimusselam- hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿وَأَذَكَّرْ عَبْدَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولَى الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ ﴿٥٥﴾ إِنَّا أَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى الدَّارِ ﴿٥٦﴾ وَإِنَّهُمْ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنِ الْأَخْيَارِ ﴿٥٧﴾﴾

¹ Buhârî: Kible Babları, Bulunulan Her Yerde Kibleye Yönelme Babında (392) nolu hadisi ve Müslim: Mescitler ve Namaz Kılınan Yerler Kitabı, Namazda Yanılma ve Bundan Dolayı Secde Etme Babında (572) nolu hadisi rivayet etmiştir.

(Güç ve basiret sahibi kullarımız İbrahim'i, İshak'ı ve Ya'kûb'u da an.) 45 (Biz onları ahiret yurdunu hatırlatan bir hasletle seçkin kıldık.) 46 (Şüphesiz ki onlar, bizim katımızda seçkin ve hayırlı kimselerdendir.) 47 [Sâd Suresi: 45-47].

Meryem oğlu İsa -aleyhisselam- hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٥٩﴾﴾

(O, yalnızca kendisine nimet verdiğimiz ve İsrailoğulları'na örnek kıldığımız bir kuldur.) [Zuhruf Suresi: 59].

Rasûllere iman dört şeyi kapsar:

Birincisi: Risaletlerinin hak olduğuna ve Allah Teâlâ'dan geldiğine iman etmektir. Kim onlardan birinin risaletini inkâr ederse, hepsini inkâr etmiş olur. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٠﴾﴾

(Nûh kavmi rasûlleri yalanladılar.) [Şuarâ: 105] Allah Teâlâ, Nûh'u yalanladıkları sırada kendisinden başka bir rasûl olmadığı halde, onları bütün rasûlleri yalanlamış saymıştır. Buna göre Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'i yalanlayan ve ona tabi olmayan Hristiyanlar, Meryem oğlu Mesih İsa -aleyhisselam-'ı da

yalanlamış ve ona da tabi olmamışlardır. Zira bizzat Mesih'in kendisi, onlara Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'i müjdelemiştir. Bu müjdenin, onun kendilerine gönderilmiş bir rasul olmasından, Allah'ın onun vasıtasıyla kendilerini sapıklıktan kurtarıp, sırat-ı müstakime hidayet etmesinden başka bir anlamı yoktur.

İkincisi: Adını bildiğimiz rasullere ismi ile iman etmek. Örnek olarak Muhammed, İbrahim, Mûsâ, İsa ve Nûh -aleyhimusselam- İşte bu beş rasûl, Ulu'l Azm Peygamberler'dir. Allah Teâlâ onları Kur'an'da iki yerde zikretmiştir:

﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ ابْنِ مَرْيَمَ ۗ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَاقًا عَلِيمًا ﴿٧﴾﴾

(Hani biz peygamberlerden sağlam söz almıştık. Senden, Nûh'tan, İbrahim, Mûsâ ve Meryem oğlu İsa'dan da. Evet biz, onlardan sapasağlam bir söz almıştık.) [Ahzâp Suresi: 7]
Bir başka ayette de şöyle buyurmuştur:

﴿شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ ﴿١٣﴾﴾

(O “dini dosdođru tutun, onda ayrılıđa dűşmeyin” diye dinden Nűh’a tavsiye ettiđini, sana vahyettiđimizi, İbrahim, Műsâ ve İsa’ya tavsiye ettiđimizi size de Őeriat yaptı. Senin onları kendisine davet ettiđin Őey, műşriklere bűyűk geldi. Allah dilediđi kimseyi buna seđer ve dűneni buna hidayet eder.) [Őűrâ Suresi: 13].

İsimlerini bilmediklerimize gelince; genel olarak iman ederiz. Allah Teâlâ Şöyle buyurmuştur:

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِّنْهُمْ مَّن قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَّن لَّمْ نَقُصِّصْ عَلَيْكَ...﴾

(Andolsun biz senden 2nce de rasuller g2nderdik. Onlardan kimilerinin kıssalarını sana anlattık, kimilerinin de kıssalarını sana anlatmadık...) [Gâfir Suresi: 78].

űçűncűsű: Onlar hakkında sahih olarak rivayet edilen haberleri tasdik ederiz.

D2rdűncűsű: Onlardan bize g2nderilenlerin sonuncusu ve bűtűn insanlara g2nderilmiŐ olan Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in Őeriatıyla amel etmektir. Allah Teâlâ Őöyle buyurmuŐtur:

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي

﴿ ٦٥ ﴾ أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

(Hayır! Rabbine andolsun ki, aralarında çekiştikleri konularda seni hakem kılıp, verdiği hükme kalplerinde hiçbir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar.) [Nisâ Suresi: 65].

Rasullere imanın semereleri vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

Birincisi: Allah Teâlâ'nın rahmetini ve kullarına ne kadar özen gösterdiğini bilmektir. Öyle ki, onlara Allah Teâlâ'nın yoluna iletmeleri ve Allah'a nasıl ibadet edeceklerini açıklamaları için rasuller göndermiştir. Zira beşerî akıl bunu tek başına idrak edemez.

İkincisi: Bu büyük nimet için Allah Teâlâ'ya şükretmek.

Üçüncüsü: Rasulleri -aleyhimu's-salâtu ve's-selâm- sevmek, onları tazim etmek ve kendilerine layık bir şekilde övmek; çünkü onlar Allah Teâlâ'nın rasulleridir. Zira onlar, Allah'a ibadet etmiş, O'nun mesajını tebliğ etmiş ve O'nun kullarına nasihatte bulunmuşlardır:

İnatçılar, Allah Teâlâ'nın rasullerinin beşerden olmayacağını iddia ederek kendi rasûllerini

yalanlamışlardır! Allah Subhânehû ve Teâlâ bu iddiayı zikretmiş ve şu sözüyle onu çürütmüştür:

﴿وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَبَعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا ﴿٩٤﴾ قُلْ لَوْ كَانَ فِي الْأَرْضِ مَلَائِكَةٌ يَمشُونَ مُطْمَئِنِّينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ مَلَكًا رَسُولًا ﴿٩٥﴾﴾

(İnsanlara hidayet geldiği halde, onların iman etmesine engel olan şey “Allah, rasul olarak bir insan mı gönderdi?” demelerinden başkası değildir.) 94 De ki: “Eğer yeryüzünde, güven içinde yürüyen melekler olsaydı, elbette onlara gökten bir melek rasul indirirdik.) 95 [İsrâ Suresi: 94-95].

Allah Teâlâ bu iddiayı, Rasul'ün bir beşer olması gerektiğiyle çürütmüştür; çünkü o, beşer olan yeryüzü ehline gönderilmiştir. Eğer yeryüzü ehli melekler olsaydı, Allah onlara, kendileri gibi olması için gökten rasûl olarak bir melek gönderirdi. Allah Teâlâ, rasulleri yalanlayanların da şöyle dediğini aktarmıştır:

﴿...إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا تُرِيدُونَ أَنْ تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأَثُونَا بِسُلْطَنِ مَبِينٍ ﴿٩٥﴾ قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِنْ نَحْنُ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَمُنُّ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَمَا كَانَ لَنَا أَنْ نَأْتِيَكُمْ بِسُلْطَنِ إِلَّا بِإِذْنِ

(...Siz de bizim gibi sadece birer insansınız. Bizi, babalarımızın ibadet ettiği (ilahlardan) alıkoymak istiyorsunuz. Öyleyse bize apaçık bir delil getirin” dediler. Peygamberleri onlara dedi ki: “Biz de sizin gibi sadece birer insanız. Ancak Allah, kullarından dilediğine lütufta bulunur. Allah’ın izni olmadan size bir delil getirmemiz mümkün değildir...) [İbrahim Suresi: 10-11].

Ahret Gününe İman

Ahret günü: İnsanların, hesap ve karşılık için diriltilecekleri kıyamet günüdür.

Bugünden sonra başka bir gün olmadığı için böyle isimlendirilmiştir. Öyle ki Cennet ehli sonsuza kadar Cennette, Cehennem ehli de sonsuza kadar Cehennemde kalacaktır.

Ahret gününe iman üç şeyi kapsar:

Birincisi: Yeniden dirilişe iman etmek: Bu, Sûr'a ikinci defa üflendiği zaman ölülerin dirtilmesidir. İnsanlar, Âlemlerin Rabbinin huzuruna yalın ayaklı, çıplak ve sünnetsiz olarak kalkarlar. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿...كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ. وَعَدَّا عَلَيْْنَا إِنَّا كُنَّا فَعْلِينَ﴾

(...Başlangıçta ilk yaratmayı nasıl yaptysak, -üzerimize aldığımız bir vaat olarak- onu yine yapacağız. Biz bunu muhakkak yapacağız.)
[Enbiyâ Suresi: 104].

Yeniden diriliş: Kitap, Sünnet ve Müslümanların icması ile sabit olan bir hakikattir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ لَمَيِّتُونَ ﴿١٥﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تُبْعَثُونَ ﴿١٦﴾﴾

(Sonra siz, bunun arkasından elbette öleceksiniz.) 15 (Sonra siz, kıyamet günü diriltileceksiniz.)16 [Mü'minûn Suresi:15-16].

Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem- de şöyle buyurmuştur:

﴿يُحْشَرُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حُقَاءَ عُرَاءَ عُرْلًا﴾.

«İnsanlar kıyamet gününde, yalınayak, çıplak ve sünnetsiz olarak Allah'ın huzurunda toplanırlar.»¹.
Hadis Muttefakun aleyhtir.

Müslümanlar, yeniden dirilişin gerçekleşeceği

¹ Müslim: Cennet, Cennet'in Nimetlerinin ve Cennet Ehlinin Tasviri Kitabı, Dünyanın Sona Ermesi ve Kıyamet Günü Haşrın Beyanı Babında, (2859) nolu hadisi rivayet etmiştir.

hususunda görüş birliği içindedirler. Bu, hikmetin bir gereğidir; zira hikmet, Allah Teâlâ'nın bu mahlukat için bir dönüş günü belirlemesini ve o günde, elçileriyle gönderdiği hükümlere göre onlara karşılıklarını vermesini gerektirir. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

﴿أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴿١١٥﴾﴾

(Sizi, boşuna yarattığımızı ve bize döndürülmeyeceğinizi mi sandınız?) 115 [Mü'minûn Suresi: 115]. Allah Teâlâ, Peygamberi - sallallahu aleyhi ve sellem-'e de şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَىٰ مَعَادٍ...﴾

(Kur'an'ı sana farz kılan Allah, şüphesiz seni dönülecek bir yere döndürecekdir...) [Kasas Suresi: 85].

İkincisi: Hesaba ve amellerin karşılığının verilmesine iman: Kul, amelinden dolayı hesaba çekilir ve bunun karşılığını görür. Buna Kitap, Sünnet ve Müslümanların icmâsı delâlet etmektedir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ﴿٢٦﴾﴾

(Şüphesiz onların dönüşü ancak bizedir.) 25

(Sonra onların hesabı da ancak bize aittir.) 26
[Gâsiye Suresi: 25-26] Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَىٰ إِلَّا
مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٦﴾﴾

(Kim bir iyilikle gelirse, ona on katı (mükâfat) verilecektir. Kim de bir kötülükle gelirse, yalnızca onun karşılığı ile cezalandırılacaktır ve onlara zulmedilmez.)
[En'âm Suresi: 160] Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ
مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَىٰ بِنَا حَسِيبِينَ ﴿٤٧﴾﴾

(Kıyamet günü için adalet terazileri kuracağız. Öyle ki hiçbir kimseye zerre kadar zulmedilmeyecek. (Yapılan iş) bir hardal tanesi ağırlığınca da olsa, onu getirip ortaya koyacağız. Hesap görücü olarak biz yeteriz.)
[Enbiyâ Suresi: 47].

İbn Ömer -radıyallahu anhuma-'dan rivayet edildiğine göre, Nebî -sallallahu aleyhi ve alâ âlihî ve sellem- şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّ اللَّهَ يُدْنِي الْمُؤْمِنَ، فَيَضَعُ عَلَيْهِ كَنَفَهُ - أَي سِتْرَهُ - وَيَسْتُرُهُ: فَيَقُولُ: أَنْتَعْرِفُ

ذَنْبٌ كَذَا؟ أَتَعْرِفُ ذَنْبَ كَذَا؟ فَيَقُولُ: نَعَمْ أَيُّ رَبِّ، حَتَّى إِذَا قَرَّرَهُ بِذُنُوبِهِ، وَرَأَى فِي نَفْسِهِ أَنَّهُ هَلَكَ قَالَ: سَتَرْتُهَا عَلَيْكَ فِي الدُّنْيَا وَأَنَا أَعْفِرُهَا لَكَ الْيَوْمَ، فَيُعْطَى كِتَابَ حَسَنَاتِهِ، وَأَمَّا الْكُفَّارُ وَالْمُنَافِقُونَ فَيُنَادَى بِهِمْ عَلَى رُؤُوسِ الْحَلَائِقِ: هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى رَبِّهِمْ، أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ».

«Allah, Mümin kulunu (kendisine) yaklaştırır, üzerine rahmet örtüsünü koyar ve onu gizler. Sonra şöyle buyurur: 'Filan günahı biliyor musun? Filan günahı biliyor musun?' O da, 'Evet, ey Rabbim!' der. Nihayet Allah ona günahlarını itiraf ettirip, o da kendi kendine helak olduğunu anlayınca, Allah şöyle buyurur: 'Ben onları dünyada senin için örtmüştüm, bugün de onları bağışlıyorum.' Bunun üzerine ona hasenatının yazılı olduğu kitabı verilir. Kâfirler ve münafıklara gelince, bütün mahlukatın huzurunda onlar için şöyle nida edilir: 'İşte bunlar Rablerini yalanlayanlardır. Bilesiniz ki, Allah'ın laneti zalimlerin üzerinedir!'»¹ Hadis Muttefakun aleyhtir.

Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem-'den sahih olarak gelen bir hadiste o şöyle buyurmuştur:

¹ Buhârî: Mezâlim Kitabı, Allah Teâlâ'nın: "İyi bilin ki Allah'ın lâneti zalimlerin üzerinedir" sözü Babında, (2309) nolu hadisi ve Müslim: Tevbe Kitabı, Katilin -Cinayetleri Çok Olsa da- Tövbesinin Kabulü Babında, (2768) nolu hadisi rivayet etmiştir.

«أَنَّ مَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَعَمِلَهَا؛ كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى سَبْعِ مِئَةِ ضِعْفٍ إِلَى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ، وَأَنَّ مَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَعَمِلَهَا؛ كَتَبَهَا اللَّهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً».

«Kim bir iyilik yapmak ister de onu yaparsa, Allah, o iyiliği on mislinden başlayıp yedi yüz misliyle, hatta kat kat fazlasıyla yazar. Kim de bir kötülük yapmak ister de onu yaparsa, Allah onu sadece bir kötülük olarak yazar.»¹.

Müslümanlar, amellerin hesabının görüleceği ve karşılığının verileceği hususunda icma etmişlerdir. Bu, hikmetin de gereğidir. Zira Allah Teâlâ, kitaplar indirmiş, elçiler göndermiş ve kullarına onların getirdiklerini kabul etmeyi ve onlardan amel edilmesi gerekenlerle amel etmeyi farz kılmıştır. Ona karşı çıkanlarla savaşmayı farz kılmış, onların kanlarını, zürriyetlerini, kadınlarını ve mallarını helal kılmıştır. Eğer hesap ve karşılık olmasaydı, bu, hikmet sahibi Rabbin kendisinden tenzih edildiği abes bir iş olurdu. Allah Teâlâ da bu duruma şu sözle işaret etmiştir:

﴿فَلَنَسْأَلَنَّ الَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْأَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦﴾ فَلَنَقْضَنَّ عَلَيْهِمْ
بِعِلْمٍ وَمَا كُنَّا غَائِبِينَ ﴿٧﴾﴾

¹ Müslim; İman Kitabı, Kul Bir İyiliğe Niyetlendiğinde Yazılması, Bir Kötülüğe Niyetlendiğinde İse Yazılmaması Babında (131) nolu hadisi rivayet etmiştir.

(Andolsun ki, kendilerine peygamber gönderilenleri de, peygamberleri de elbette sorgulayacağız.) 6 (Andolsun ki, tam bir ilimle kendilerine (yaptıklarını) anlatacağız ve biz (onlardan asla) uzak değildik.) 7

[A'raf Suresi: 6-7].

Üçüncüsü: Cennet ve Cehennem'e ve bu ikisinin, mahlukatın ebedî yurdu olduğuna iman etmek.

Cennet, Allah Teâlâ'nın Mümin ve muttakî kulları için hazırladığı nimet yurdu. Onlar, Allah'ın kendilerine iman etmelerini farz kıldığı şeylere iman eden; Allah ve Rasulüne itaat eden; amellerinde Allah'a ihlasla yönelen ve Rasulüne uyan kimselerdir. Cennette her türlü nimet bulunmaktadır.

«مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ، وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ، وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ».

«Hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın duymadığı ve hiçbir insanın hatır ve hayal edemediği (nimetler vardır.)»¹ Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

¹ Buhârî: Tefsir Kitabı, Allah'ın (Hiç kimse, yapmakta olduklarına karşılık olarak, kendileri için saklanan göz aydınlıklarını bilemez) Sözü Babında, (4501) nolu hadisi ve Müslim: Cennet, Nimetlerinin ve Sakinlerinin Vasıfları Kitabı, (2824) nolu hadisi rivayet etmiştir.

﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ﴿٧﴾ جَزَاءُهُمْ
عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَٰلِكَ لِمَنْ حَشِيَ رَبَّهُ ﴿٨﴾﴾

(Şüphesiz, iman edip salih ameller işleyenler var ya; işte onlar yaratılanların en hayırlısıdır.) 7 (Onların mükafatı, Rableri katında, altlarından ırmaklar akan Adn cennetleridir; orada ebedi kalacaklardır. Allah onlardan razı olmuş, onlar da O'ndan razı olmuşlardır. Bu, Rabbine karşı derin bir saygı duyan kimse içindir.)8 [Beyyine Suresi: 7-8] Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾﴾

(Hiç kimse yapmakta olduklarına karşılık olarak, onlar için saklanan göz aydınlıklarını bilemez.) [Secde Suresi: 17].

Cehennem'e gelince: o, Allah Teâlâ'nın, kendisini inkâr edip rasûllerine isyan eden zalim kâfirler için hazırladığı azap diyarıdır. Orada, akla hayale gelmeyecek türden çeşitli azaplar ve cezalar vardır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَأْتَقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿١٣﴾﴾

(Kâfirler için hazırlanmış ateşten kendinizi

koruyun.) [Âl-i İmrân Suresi: 131] Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَقُلِ الْحَقُّ مِن رَّبِّكُمْ فَمَن شَاءَ فَلْيُؤْمِن وَمَن شَاءَ فَلْيُكْفُرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا وَإِن يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٢٩﴾﴾

(De ki: “Hak, Rabbinizdendir. Artık dileyen iman etsin, dileyen kâfir olsun.” Biz zalimlere öyle bir ateş hazırladık ki, onun alevden duvarları kendilerini çepeçevre kuşatmıştır. (Susuzluktan) feryat edip yardım dilediklerinde, erimiş maden gibi yüzleri yakıp kavuran bir su kendilerine sunulur. O ne kötü bir içecektir! Cehennem ne korkunç bir sığınaktır. 29) [Kehf Suresi: 29] Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكٰفِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ﴿٦٤﴾ خٰلِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٦٥﴾ يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يٰلَيْتَنَّا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَ ﴿٦٦﴾﴾

(Şüphesiz ki Allah, kâfirlere lanet etmiş ve onlar için alevli bir ateş hazırlamıştır.) 64 (Orada ebediyen kalacaklardır; ne bir dost ne de bir yardımcı bulacaklardır.) 65 (Yüzleri ateşte çevrildiği gün, 'Keşke Allah'a ve Rasul'e

itaat etseydik' derler.) 66 [Ahzâp Suresi: 64-66].

Ahret gününe imanın büyük semereleri vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

Birincisi: O günün mükâfatını ümit ederek, itaatte bulunmayı arzulamak ve itaat etmede gayret göstermektir.

İkincisi: O günün cezasından korkarak, günah işlemekten ve onu hoş görmekten korkmaktır.

Üçüncüsü: Müminin, Ahret nimetlerini ve mükâfatını umması, dünyada elde edemediği şeyler için bir tesellidir.

Kâfirler, bunun imkânsız olduğunu iddia ederek ölümden sonra tekrar dirilmeyi inkâr etmişlerdir.

Bu iddia batıldır; nitekim şeriat, his ve akıl da bunun batıl olduğuna delalet etmiştir.

Şer'î delile gelince; Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿رَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُبْعَثُوا قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾

(Kâfirler, tekrar dirilmeyeceklerini iddia ettiler. De ki: 'Evet! Rabbime andolsun ki, tekrar diriltileceksiniz. Sonra da yaptıklarınız size haber verilecek. Bu, Allah'a çok kolaydır.)

[Teğâbun Suresi: 7]. Bütün semavî kitaplar bu hususta ittifak etmiştir.

Hissî delile gelince: Allah, bu dünya hayatında kullarına ölüleri diriltmeyi göstermiştir. Bakara Suresi'nde buna dair beş misal vardır. O misaller şunlardır:

Birinci misal: Mûsâ -aleyhisselam-'ın kavmi kendisine şöyle demiştir:

﴿...لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ نَرَىٰ اللَّهَ جَهْرَةً...﴾

(...Allah'ı apaçık görmedikçe sana iman etmeyeceğiz...) [Bakara: 55] Allah Teâlâ da onları öldürdü, sonra da diriltti. Allah Teâlâ, bu konuda İsrailoğulları'na hitap ederek şöyle buyurmuştur:

﴿وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَىٰ لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ نَرَىٰ اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْكُمُ الصَّاعِقَةُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿٥٥﴾ ثُمَّ بَعَثْنَاكُم مِّن بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥٦﴾﴾

(Ey Mûsâ! Allah'ı apaçık görmedikçe sana iman etmeyeceğiz." demiştiniz de, bunun üzerine bakıp dururken sizi yıldırım çarpmıştı.) 55 (Sonra ölümünüzün ardından sizi dirilttik ki şükredesiniz.) 56 [Bakara Suresi: 55-56].

İkinci misal: İsrailoğulları'nın hakkında

anlaşmazlığa düştüğü maktul kıssasında, Allah Teâlâ, kendisini kimin öldürdüğünü onlara haber vermesi için bir inek kesmelerini ve onun bir parçasıyla öldürülen adama vurmalarını emretmiştir. Bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادَّارَأْتُمْ فِيهَا وَاللَّهُ مُخْرِجٌ مَّا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٧٢﴾ فَقُلْنَا
أَصْرَبُوهُ بِبَعْضِهَا كَذَلِكَ يُحْيِي اللَّهُ الْمَوْتَى وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ
تَعْقِلُونَ ﴿٧٣﴾﴾

(Hani, bir kimseyi öldürmüştünüz de suçu birbirinizin üstüne atmıştınız. Halbuki Allah, gizlemekte olduğunuzu ortaya çıkaracaktır.) 72 (Sonra, 'Onun bir parçasıyla ona vurun' dedik. İşte Allah, ölüleri böyle diriltir ve size ayetlerini gösterir ki aklınızı kullanasınız.) 73 [Bakara Suresi: 72-73].

Üçüncü misal: Ölümünden kaçmak için yurtlarından çıkan ve sayıları binleri bulan kavmin kıssasında; Allah Teâlâ onları öldürdü, sonra tekrar diriltti. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِن دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ
اللَّهُ مُوتُوا ثُمَّ أَحْيَاهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا
يَشْكُرُونَ ﴿٢٤٣﴾﴾

(Binlerce kişi iken ölüm korkusuyla yurtlarından çıkanları görmedin mi? Allah onlara: "Ölün!" dedi, sonra da onları tekrar diriltti. Şüphesiz Allah, insanlara karşı lütuf sahibidir. Ama insanların çoğu şükretmezler.)
[Bakara Suresi: 243].

Dördüncü misal: Ölü bir beldeye uğrayan kimsenin kıssasıdır ki, o, Allah Teâlâ'nın orayı diriltmesini uzak bir ihtimal görmüştü. Bunun üzerine Allah Teâlâ onu yüz sene ölü bırakmış, sonra da diriltmiştir. Bu hususta Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّى يُحْيِي هَذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَل لَّبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ فَانظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانظُرْ إِلَى حِمَارِكَ وَلِتَجْعَلَكَ آيَةً لِلنَّاسِ وَانظُرْ إِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ

قَدِيرٌ ﴿٢٥٩﴾

(Yahut altı üstüne gelmiş bir kasabaya uğrayan kimse gibisini görmedin mi? Allah, bunu ölümünden sonra nasıl diriltecek? dedi. Bunun üzerine Allah onu öldürüp yüz sene bıraktı; sonra tekrar diriltti. "Ne kadar kaldın?"

dedi. "Bir gün yahut daha az" dedi. Allah ona: "Hayır, yüz sene kaldın. Yiyeceğine ve içeceğine bir bak, henüz bozulmamıştır. Eşeğine de bak. Seni insanlara ibret kılacağız. Kemiklere bak, onları nasıl birleştirip yerli yerine koyuyor ve sonra onlara nasıl et giydiriyoruz?" dedi. Durum kendisince anlaşılınca: "Şimdi iyice biliyorum ki, Allah her şeye kadirdir," dedi.) [Bakara Suresi: 259].

Beşinci misal: İbrahim Halil'in kıssasında, o, Allah Teâlâ'dan kendisine ölüleri nasıl dirilttiğini göstermesini isteyince; Allah Teâlâ ona dört tane kuş kesmesini, onları parçalara ayırıp etrafındaki dağların üzerine koymasını, sonra da onları çağırmasını emretmiştir. Bunun üzerine parçalar birbiriyle birleşir ve koşarak İbrahim'e gelirler. Allah Teâlâ bu hususta şöyle buyurmaktadır:

﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَىٰ قَالَ أُولَٰئِكَ ثُمُودٌ قَالَ بَلَىٰ
وَلَكِن لِّيُظَهِّرَ قَلْبِي قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةً مِّنَ الطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ أَجْعَلْ
عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٍ مِّنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ ادْعُهُنَّ يَأْتِيَنَّكَ سَعْيًا وَاعْلَمَنَّ أَنَّهُ اللَّهُ عَزِيزٌ
حَكِيمٌ ﴿٢٦﴾﴾

(Hani İbrahim Rabbine: "Ey Rabbim! Ölüyü nasıl dirilttiğini bana göster." demişti. Rabbi ona: "Yoksa iman etmiyor musun?" dedi.

İbrahim: "Hayır! İman ettim, fakat kalbimin mutmain olması için." demişti. "Öyleyse dört kuş tut, onları yanına al. Sonra (kesip parçala), her dağın başına onlardan bir parça koy. Ardından onları kendine çağır; koşarak sana gelirler. Bil ki şüphesiz Allah Azîz'dir, Hakîm'dir." [Bakara Suresi: 260].

Bunlar, ölüleri diriltmenin mümkün olduğuna delalet eden somut, yaşanmış örnekler olup, daha önce de Allah Teâlâ'nın, Meryem oğlu İsa -aleyhisselam-'ın mucizelerinden kıldığı, -Allah Teâlâ'nın izniyle- ölüleri diriltip kabirlerinden çıkarmasına işaret edilmişti.

Aklî delile gelince, bunun iki yönü vardır:

Birincisi: Allah Teâlâ, gökleri, yeri ve onlarda bulunanları ilk baştan yaratandır. İlk baştan yaratmaya gücü yeten, onu tekrar yaratmaktan aciz değildir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ...﴾

(Yaratmayı ilk başlatan, sonra onu yeniden gerçekleştirecek olan O'dur. Bu, O'na göre (ilk yaratmadan) daha kolaydır...) [Rûm Suresi: 27]. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿...كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدَّا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ﴾

(...Başlangıçta ilk yaratmayı nasıl yaptıysak, -üzerimize aldığımız bir vaat olarak- onu yine yapacağız. Biz bunu muhakkak yapacağız.) [Enbiyâ Suresi: 104]. Çürümüş kemiklerin diriltilmesini inkâr edenlere reddiye verilmesini emrederek şöyle buyurdu:

﴿قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧١﴾﴾

(De ki: "Onları ilk defa yaratan diriltecek. O, her yaratılmışı hakkıyla bilendir.) [Yâsîn Suresi: 79].

İkincisi: Yeryüzü ölü ve kupkurudur, üzerinde yeşil bir ağaç dahi bulunmaz. Üzerine yağmur inince canlanarak harekete geçer, yemyeşil olur ve her çeşit güzel bitkiden yeşertir. Onu ölümden sonra diriltmeye Kâdir olan, ölüleri de diriltmeye kadirdir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَرَى الْأَرْضَ خَاشِعَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ إِنَّ الَّذِي أَحْيَاهَا لَمُحْيِي الْمَوْتِ إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣١﴾﴾

(Onun ayetlerinden biri de yeri kupkuru görmendir. Biz üzerine suyu indirdiğimizde sarsılır ve kabarır. Onu diriltten şüphesiz ki ölüleri de dirilticidir. Çünkü O, her şeye kadirdir.) [Fussilet Suresi: 39] Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُّبْرَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَحَبَّ الْحَصِيدِ ﴿٩﴾
وَالنَّخْلَ بَاسْقَاتٍ لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ ﴿١٠﴾ رِزْقًا لِلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا كَذَلِكَ
الْخُرُوجُ ﴿١١﴾﴾

Gökten bereketli bir su indirdik de onunla bahçeler ve biçilecek ekinler bitirdik.) 9 (Uzun boylu hurma ağaçları da, dizili meyveleri olan.)10 (Kullar için rızık olarak. Onunla ölü bir beldeyi dirilttik. İşte çıkış da böyledir.) 11 [Kâf Suresi: 9-11] .

Ahret gününe imana, ölümden sonra olacak her şeye iman etmek de dâhildir:

a) Kabir Fitnesi: Bu, ölü'nün defnedildikten sonra Rabbi, dini ve peygamberi hakkında sorguya çekilmesidir. Bunun üzerine Allah, iman edenleri sabit söz ile sebatkâr kılar. O da şöyle der: Rabbim Allah, dinim İslam ve peygamberim Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'dir. Allah zalimleri saptırır. Kâfir, "Hâh, hâh, bilmiyorum." der. Münafık veya şüphe içinde olan ise şöyle der: "Bilmiyorum. İnsanların bir şey söylediğini duydum, ben de onu söyledim.

(b) Kabir azabı ve nimeti: Bu, münafık ve kâfir olan zalimler içindir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿...وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُوا أَيْدِيهِمْ
أَخْرَجُوا أَنفُسَكُمْ يَوْمَ تَجُزُونَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ غَيْرَ
الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ﴾

(...Zalimlerin şiddetli ölüm sancıları içinde çırpındığı; meleklerin ellerini uzatmış, “Haydi canlarınızı kurtarın! Allah’a karşı doğru olmayı söyledığınız ve O’nun ayetlerinden kibirlenerek yüz çevirdiğiniz için bugün aşağılayıcı azap ile cezalandırılacaksınız” diyecekleri zaman hallerini bir görsen!) [En’âm Suresi: 93] .

Allah Teâlâ, Firavun hanedanı hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ
فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ﴾ ﴿٤٦﴾

(Onlar sabah akşam o ateşe sunulurlar. Kıyametin kopacağı gün de: Firavun ailesini azabın en çetinine sokun (denilecek!) [Mümin Suresi: 46] .

Sahih-i Müslim'de Zeyd b. Sâbit -radiyallahu anh- 'dan rivayet edildiğine göre Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

«فَلَوْلَا أَنْ لَا تَدَافِعُوا لَدَعَوْتُ اللَّهَ أَنْ يُسْمِعَكُمْ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ الَّذِي أَسْمَعُ مِنْهُ».

«Şayet ölülerinizi gömmeyi terk etmeniz endişesi olmasaydı, bu mezarlıktan işitmekte olduğum kabir azabından bazısını sizlere işittirmesini Allah'tan muhakkak talep ederdim.»
Sonra yüzünü çevirip şöyle buyurmuştur:

«تَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ النَّارِ».

«Cehennem azabından Allah'a sığının.» Şöyle dediler: Cehennem azabından Allah'a sığınırız. Nebî aleyhisselam da şöyle buyurmuştur:

«تَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ».

«Kabir azabından Allah'a sığının.» Dediler ki: "Kabir azabından Allah'a sığınırız." Nebî aleyhisselam da şöyle buyurmuştur:

«تَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنَ الْفِتَنِ، مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ».

«Fitnelerin açığından ve gizlisinden Allah'a sığınınız.» Şöyle dediler: Fitnelerin açığından da gizlisinden de Allah'a sığınırız." Nebî aleyhisselam şöyle buyurmuştur:

«تَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ».

«Deccal'in fitnesinden Allah'a sığının.» Dediler

ki: «Deccal'ın fitnesinden Allah'a sığınırız».¹

Kabir nimeti ise sadık Müminler içindir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا
وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾﴾

(Muhakkak: “Rabbimiz Allah’tır” deyip sonra dosdoğru olanların üzerine melekler: “Korkmayın, üzülmeğin ve size vaat olunan cennetle sevinin” diye inerler.) [Fussilet Suresi: 30].

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿فَلَوْلَا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلُقُومَ ﴿٨٣﴾ وَأَنْتُمْ حِينِيذٍ تَنْظُرُونَ ﴿٨٤﴾ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ
مِنْكُمْ وَالَّذِينَ لَا يُبْصِرُونَ ﴿٨٥﴾ فَلَوْلَا إِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ ﴿٨٦﴾ تَرْجِعُونَهَا
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٨٧﴾ فَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُقْرَبِينَ ﴿٨٨﴾ فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّتْ
نَعِيمٍ ﴿٨٩﴾﴾

(Hani can boğaza gelip dayandığında) 83 (ve siz o vakit bakıp dururken.) 84 (Biz ona sizden daha yakınız ama siz görmezsiniz.) 85 (Hani

¹ Müslim: Cennet, Cennet'in Nimetlerinin Ve Cennet Ehlinin Tasviri Kitabı "Ölüye Cennet Veya Cehennemdeki Yerinin Gösterilmesi, Kabir Azabının İspatı Ve Ondan Sığınma" Babında, (2867) nolu hadisi rivayet etmiştir.

eğer hesaba çekilmeyecekseniz,) 86 (onu geri çevirsenize, eğer doğru söyleyenler iseniz.) 87 (Ama o, yakın olanlardan ise,) 88 (artık rahatlık, güzel rızık ve nimet cenneti vardır.) 89 [Vâkıa Suresi: 83-89].

Berâ b. Âzib -radiyallahu anhu-'dan rivayet edildiğine göre, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-, kabrinde iki meleş cevap veren Mümin hakkında şöyle buyurmuştur:

«يُنَادِي مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ: أَنْ صَدَقَ عَبْدِي، فَأَفْرِشُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ، وَأَلْبِسُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ، وَافْتَحُوا لَهُ بَابًا إِلَى الْجَنَّةِ، قَالَ: فَبَيَّاتِيهِ مِنْ رَوْحِهَا وَطَبِيبِهَا، وَيُفْسَحُ لَهُ فِي قَبْرِهِ مَدَّ بَصَرِهِ».

«Semadan bir münadi şöyle seslenir: Kulum doğru söyledi. Ona Cennet'ten bir döşek serin, onu Cennet'ten giydirin ve ona Cennet'e bir kapı açın. Bunun üzerine ona Cennet'in rahatlığı ve güzel kokusu gelir ve kabri gözünün gördüğü kadar genişletilir.» Hadisi Ahmed ve Ebû Dâvûd, uzun bir hadiste rivayet etmiştir¹.

Sapmış kimselerden bir grup, kabir azabını ve nimetini inkâr etmiştir. Bunun gerçeğe aykırı

¹ Ebû Dâvud: es-Sünne Kitabı, Kabirde Sorgu ve Kabir Azabı Babında (4753) nolu hadisi ve Ahmed, Kûfilerin Müsnedinde (18534) nolu hadisi Berâ b. Âzib -radiyallahu anhu-'dan rivayet etmiştir.

olduğunu iddia ederek bunun mümkün olmadığını söylemişlerdir. Şöyle demişlerdir: Eğer ölünün kabri açılrsa, onu olduğu gibi buluruz; kabir de genişleme veya daralma açısından hiçbir değişikliğe uğramamıştır.

Bu iddia şer'an, hissen ve aklen batıldır:

Şeriata gelince: Kabir azabının ve nimetlerinin sabit olduğuna delalet eden naslar daha önce geçmiştir.

Sahih-i Buhârî'de İbn Abbâs -radıyallahu anhuma-'dan gelen rivayette o, «Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem- Medine'nin bahçelerinden birinden çıktı ve kabirlerinde azap gören iki insanın sesini işitti.» demiş ve hadisi zikretmiştir. O hadiste şöyle geçmektedir:

«أَنَّ أَحَدَهُمَا كَانَ لَا يَسْتَتِرُ مِنَ الْبَوْلِ.»

«O ikisinden biri idrardan sakınmazdı.» Bir rivayette:

«مِنْ بَوْلِهِ.»

«Bevlinden/İdrarından (sakınmazdı.)»

«وَأَنَّ الْأَخَرَ كَانَ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ.»

«Ve diğeri ise kovuculuk yapardı.» Müslim'in rivayetinde şöyle geçmektedir:

«لَا يَسْتَنْزَهُ مِنَ الْمَوْلِ».

«İdrardan sakınmazdı.»¹.

Hisse gelince: Uyuyan kimse uykusunda, geniş ve ferah bir mekânda olup nimetlendiğini yahut dar ve kasvetli bir mekânda bulunup elem çektiğini görür. Bazen de gördüğü şeyden dolayı uyanır. Bununla birlikte o, odasında yatağında olduğu hâldedir. Uyku, ölümün kardeşidir. Bu nedenle Allah Teâlâ onu (vefât) diye isimlendirmiştir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى...﴾

(Allah, öleceklerin ölümleri anında, ölmeyeceklerin de uykuları esnasında ruhlarını alır. Sonra ölümlerine hükmettiği kimselerinkini tutar; diğerlerini bir süreye kadar salıverir. Doğrusu bunda, düşünen bir toplum için ayetler vardır...) [Zümer Suresi: 42] .

Akla gelince: Şüphesiz uyuyan kimse rüyasında gerçeğe uygun olan hak rüyayı görebilir. Hatta Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'i onun gerçek vasfı üzere görmüş olabilir. Kim onu gerçek

¹ Buhârî: Vudû' Kitabı, İdrarın Yıkanması Babında (215) nolu hadisi rivayet etmiştir.

vasfı üzere görürse, onu gerçekten görmüş olur. Bununla birlikte, rüyayı gören kişi odasında, yatağında bulunmakta olup gördüğü şeyden mekân olarak uzaktır. Bu, dünya ahvalinde mümkün oluyorsa, ahiret ahvalinde mümkün olmaması nasıl düşünülebilir?!

Onların, iddia ettikleri şeyde dayandıkları gerekçe ise şudur: 'Eğer kabirdeki ölüden perde kaldırılacak olsaydı, yine bulunduğu hâl üzere görülürdü; kabir de genişleme ya da daralma bakımından değişmemiş olurdu.' Buna verilecek cevap ise birkaç yöndendir:

Birincisi: Şeriatın getirdiklerine, bu gibi asılsız şüphelerle karşı çıkmak caiz değildir. Zira bu şüphelerle itiraz eden kimse, şeriatın getirdiklerini hakkıyla tefekkür etseydi, bu şüphelerin batıl olduğunu anlardı. Nitekim şöyle denilmiştir:

Nice kimse vardır ki, doğru bir sözü ayıplar;

hâlbuki onun kusuru, sözde değil, bozuk anlayıştır.

İkincisi: Berzah alemindeki durumlar, duyularla idrak edilemeyen gaybî hususlardandır. Eğer duyularla idrak edilebilseydi, bilinmeyene imanın faydası ortadan kalkardı ve gayba iman eden Müminlerle inkârcılar onu tasdik etme konusunda

eşit hale gelirlerdi.

Üçüncüsü: Azap, nimet, kabrin genişlemesi ve daralması yalnızca ölü tarafından idrak edilir, başkaları tarafından değil. Bu da, uykudaki kimsenin rüyasında kendisini dar ve ürkütücü bir yerde yahut geniş ve ferah bir mekânda görmesine benzer; o sırada yanında bulunan kimseler bunu ne görür ne de hisseder. Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem-'e ashabının arasındayken vahyedilirdi; O, vahyi işitirdi, sahabe ise işitmezdi. Bazen de melek ona bir insan suretinde görünerek konuşurdu, sahabe ise meleği görmez ve işitmezlerdi.

Dördüncüsü: Yaratılmışların idraki, Allah Teâlâ'nın idrak etmelerine imkân verdiği şeylerle sınırlıdır. Bütün mevcudatı idrak etmeleri mümkün değildir. Yedi gök, yer, onlarda bulunanlar ve her şey, Allah'ı hamt ile hakiki bir şekilde tesbih eder. Allah Teâlâ bu tesbihi, mahlukatından dilediğine bazen işittirir. Bununla birlikte bu durum bizden gizlenmiştir. Allah Teâlâ bu hususta şöyle buyurur:

﴿تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ...﴾

(Yedi gök, yer ve onların içinde kim varsa O'nu tesbih eder. O'na hamt ederek, tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Fakat, siz onların

tesbihini anlayamazsınız...) [İsrâ Suresi: 44] Şeytanlar ve cinler yeryüzünde bir o yana bir bu yana gidip gelirler. Nitekim cinler, Rasûlullah - sallallahu aleyhi ve sellem-'in yanına gelmiş, onun okuyuşunu dinlemiş, dikkatle kulak vermiş ve ardından kavimlerine uyarıcılar olarak dönmüşlerdir. Bu hususta Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿يَبْنَىءَ آدَمَ لَا يَقْتِنَنَّكُمْ الشَّيْطٰنُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُمْ مِّنَ الْجَنَّةِ يَنزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْءَٰتِهِمَا ۗ إِنَّهُ يَرَٰكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِمَّنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ ۗ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَآءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٧﴾﴾

(Ey Âdemođlu! Şeytan; ana ve babanızı, mahrem yerlerini birbirine göstermek için elbiselerini sıyrarak Cennet'ten çıkardığı gibi, sakın sizi de fitneye düşürmesin. O ve ordusu, sizin onları göremediğiniz yerden sizi görürler. Doğrusu biz şeytanları, iman etmeyenlerin dostları kıldık.) [A'râf Suresi: 27] Mademki yaratılmış olanlar var olan her şeyi idrak edememektedir; o hâlde gayba dair sabit olmuş hususları, onları idrak edemedikleri gerekçesiyle inkâr etmeleri caiz değildir.

Kadere İman

Kader: (Dal harfinin fethalı okunuşuyla) Allah

Teâlâ'nın, mahlûkatı ezeli ilmine ve hikmetinin gereğine uygun olarak takdir etmesidir.

Kadere iman dört şeyi kapsar:

Birincisi: Allah Teâlâ'nın, ister kendi fiilleriyle ister kullarının fiilleriyle ilgili olsun, her şeyi genel ve ayrıntılı, ezeli ve ebedi olarak bildiğine iman etmektir.

İkincisi: Allah Teâlâ'nın bunu Levh-i Mahfuz'da yazdığına iman etmektir. Bu iki husus hakkında Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ
ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧٠﴾﴾

(Bilmez misin ki Allah, gökte ve yerde olan her şeyi bilir. Şüphesiz ki bütün bunlar bir kitaptadır. Gerçekten bu Allah'a çok kolaydır.)
[Hac Suresi: 70].

Sahîh-i Müslim'de Abdullah b. Amr b. el-Âs - radiyallahu anhumâ-'dan rivayet edildiğine göre şöyle demiştir: Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in şöyle buyurduğunu işittim:

«كَتَبَ اللَّهُ مَقَادِيرَ الْخَلَائِقِ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ بِخَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ».

«Allah, gökleri ve yeri yaratmadan elli bin yıl

önce mahlukatın kaderlerini yazdı.»¹.

Üçüncüsü: Bütün varlıkların, Allah Teâlâ'nın dilemesi olmaksızın meydana gelmeyeceğine iman etmektir. Bu ister O'nun fiilleriyle ilgili olsun, ister yaratılmışların fiilleriyle ilgili olsun (fark etmez). Allah Teâlâ, kendi fiilleriyle ilgili olarak şöyle buyurmuştur:

﴿وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ...﴾

(Rabbin, dilediğini yaratır ve dilediğini de seçer...) [Kasas Suresi: 68] Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿...وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ﴾

(...Ve Allah dilediğini yapar.) [İbrahim Suresi: 27] Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ...﴾

(Ana rahminde size dilediği gibi şekil veren O'dur...) [Âl-i İmrân Suresi: 6]

Mahlukların fiili hususunda ise Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

¹ Müslim: Kader Kitabı, Âdem ve Mûsâ -aleyhisselam-'ın Tartışması Babında, (2653) nolu hadisi rivayet etmiştir.

﴿...وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَسَلَّطْنَاهُمْ عَلَيْكُمْ فَلَقَاتَلُوكُمْ...﴾

(...Eğer Allah dileseydi, bunları size musallat eder ve bunlar da sizinle savaşmışlardı...) [Nisâ Suresi: 90] Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿...وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ﴾

(...Rabbin dileseydi bunu yapamazlardı. Öyleyse sen onları iftiralari ile baş başa bırak.) [En'âm Suresi: 112].

Dördüncüsü: Bütün varlıkların zatları, sıfatları ve hareketleriyle Allah Teâlâ tarafından yaratıldığına iman etmektir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿اللَّهُ خَلِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ﴾

(Allah her şeyin yaratıcısıdır. O her şeye vekildir.) [Zümer Suresi: 62] Allah -Subhânehû ve Teâlâ- şöyle buyurmuştur:

﴿...وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا﴾

(...Her şeyi o yaratmış ve bir düzen içinde O takdir etmiştir.) [Furkân Suresi: 2] Allah Teâlâ, peygamberi İbrahim -aleyhisselam-'ın kavmine şöyle dediğini haber vermiştir:

﴿وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٦٦﴾﴾

(Oysa sizi de, yapmakta olduklarınızı da Allah yaratmıştır.) [Sâffât Suresi: 96] .

Anlattığımız şekliyle kadere iman etmek, kulun ihtiyarî fiillerinde bir meşîete sahip olması ve onları yapmaya kudretinin bulunması ile çelişmez. Zira şer'î naslar ve vakıa da, bunun kul için sabit olduğunu göstermektedir.

Şeriata gelince: Allah Teâlâ meşîet hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿...فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ مَآبًا﴾

(...O halde dileyen Rabbine bir dönüş yolu edinsin.) [Nebe' Suresi: 39] Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿...فَاتُّوا حَرَثَكُمْ أَنِّي سِنُّكُمْ...﴾

(...Tarlanıza dilediğiniz gibi varın...) [Bakara Suresi: 223] Ayrıca kudret hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمَعُوا وَأَطِيعُوا...﴾

(O halde, gücünüzün yettiği kadar Allah'tan sakının, dinleyin, itaat edin...) [Teğâbun Suresi: 16] Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ...﴾

(Allah, hiç kimseye gücünün üstünde bir şey (sorumluluk) yüklemeyiz. (Herkesin) kazandığı (iyilik) lehine ve işlediği (kötülük) ise aleyhinedir!...) [Bakara Suresi: 286].

Vakiada her insan, kendisinin bir dilemesi ve kudreti olduğunu bilir. Bunlarla bir şeyi yapar veya terk eder. Yürüme gibi iradesiyle yaptığı şeylerle, titreme gibi iradesi dışında gerçekleşen şeyler arasındaki farkı bilir. Ne var ki kulun bu irade ve kudreti, Allah Teâlâ'nın irade ve kudreti kapsamında gerçekleşmektedir. Zira Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

﴿لِمَن شَاءَ مِنْكُمْ أَن يَسْتَقِيمَ ﴿٢٨﴾ وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٩﴾﴾

(Sizden dosdoğru olmak isteyenler için.) 28 (Ancak âlemlerin Rabbi Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz.) 29 [Tekvîr Suresi: 28,29] Çünkü bütün kâinat Allah Teâlâ'nın mülküdür; O'nun mülkünde hiçbir şey O'nun ilmi ve dilemesi olmadan gerçekleşmez.

Kadere -vasfettiğimiz şekliyle- iman etmek, kula terk ettiği farzlar veya işlediği günahlar için bir bahane sunmaz. Buna göre, kulun kaderi bahane

göstermesi birçok yönden batıldır:

Birincisi: Allah Teâlâ'nın şu buyruğudur:

﴿سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاءُونا وَلَا حَرَمْنَا مِن شَيْءٍ كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ حَتَّىٰ ذَاقُوا بَأْسَنَا قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِّنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ ﴿١٤٨﴾﴾

(Müşrikler: "Allah dileseydi ne biz, ne de babalarımız şirk koşardık ve hiçbir şeyi de haram kılmazdık" diyecekler. Bizim elem verici azabımızı tadana kadar onlardan öncekiler de yalanlamışlardı. De ki: "Bize gösterebileceğiniz bir deliliniz var mı? Siz, sadece zanna uyuyor ve sadece uyduruyorsunuz.) [En'âm Suresi: 148] Eğer onların kadere dair bir hüccetleri olsaydı, Allah onlara azabını tattırmazdı.

İkinci: Allah Teâlâ'nın şu buyruğudur:

﴿رُسُلًا مُّبَيِّنِينَ وَمُنذِرِينَ لِيَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٦٥﴾﴾

(Müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak rasuller gönderdik ki, rasullerden sonra insanların Allah'a karşı bir bahaneleri olmasın. Allah Aziz'dir, Hakim'dir.) [Nisâ Suresi: 165] Eğer kader, muhalifler için bir bahane olsaydı, rasullerin gönderilmesiyle bu bahane ortadan kalkmazdı; zira

onların gönderilmesinden sonraki muhalefet de Allah Teâlâ'nın takdir etmesiyle vuku bulmaktadır.

Üçüncüsü: Buhârî ve Müslim'in -lafız Buhârî'ye aittir- Ali b. Ebî Tâlib -radiyallahu anh-'dan rivayet ettikleri hadiste, Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

«مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا قَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ أَوْ مِنَ الْجَنَّةِ.»

«Sizden her birinizin, Cennet'teki yahut Cehennem'deki yeri yazılmıştır.» O topluluktaki bir adam, "Ya Rasûlallah! Tevekkül etmeyelim mi?" diye sorunca, Allah Rasûlü şöyle buyurmuştur:

«لَا، اعْمَلُوا فَكُلُّ مُيَسَّرٍ.»

«Hayır, siz amel ediniz! Zira herkes için (yaratıldığı şey) kolaylaştırılmıştır.» Arkasından da şu ayeti okumuştur:

﴿فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى﴾

(Kim (malından) verir ve sakınırsa.) [Leyl Suresi: 5] . Müslim'deki bir lafızda şöyle geçmektedir:

«فَكُلُّ مُيَسَّرٍ لِمَا خُلِقَ لَهُ.»

«Herkes, yaratıldığı şeye kolaylaştırılmıştır.»¹

¹ Buhârî: Kader Kitabı, Allah'ın Emri Takdir Edilmiş Bir Kaderdir Babı (6605) nolu hadisi ve Müslim: Kader Kitabı,

Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem- amel etmeyi emretmiş ve kadere dayanıp tembelliğe kapılmayı yasaklamıştır.

Dördüncüsü: Allah Teâlâ'nın, kuluna bazı şeyleri emredip bazılarını ona yasaklaması ve kulunu ancak gücünün yettiğiyle sorumlu tutmasıdır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمِعُوا وَأَطِيعُوا...﴾

(O halde, gücünüzün yettiği kadar Allah'tan sakının, dinleyin, itaat edin...) [Teğâbun Suresi: 16] Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا...﴾

(Allah, hiç kimseye gücünün üstünde bir şey (sorumluluk) yüklemez...) [Bakara Suresi: 286] Eğer kul bir fiili işlemeye mecbur bırakılıyorsa, kurtulmaya güç yetiremeyeceği bir şeyle mükellef tutulmuş olurdu. Bu ise batıldır. Bu sebeple, cehalet, unutkanlık veya istemeyerek bir günah işlerse, ona bir günah yoktur; çünkü o mazurdur.

Beşincisi: Allah Teâlâ'nın kaderi, ancak takdir edilen vuku bulduktan sonra bilinen gizli bir sırdır.

İnsanın Anne Karnında Yaratılışı ve Rızkının, Ecelinin, Amelinin, Şakî veya Saîd Oluşunun Yazılması Babında, (2647) nolu hadisi rivayet etmiştir.

Kulun yapacağı şeye dair iradesi, fiilinden öncedir. Böylece kulun fiili irade etmesi, Allah'ın kaderine dair bir bilgisine dayanmaz. Bu durumda kaderi delil göstermesi geçersiz olur; zira kişinin bilmediği bir şerde delili yoktur.

Altıncısı: İnsan, dünya işlerinden kendisine uygun olanı elde edinceye kadar ona hırs gösterir ve ondan yüz çevirip kendisine uygun olmayana yönelmez. O halde neden dinî konularda kendisine fayda verenden yüz çevirip, zarar verene yönelir de sonra kaderi bahane eder? İki durum da aynı değil midir?

Bunu açıklayan bir örnek şöyledir:

Şayet insanın önünde iki yol bulunsa: Bunlardan biri, kendisini tamamen kargaşanın hâkim olduğu bir ülkeye götürse: öldürme, yağma, ırz ve namusların çiğnenmesi, korku ve açlık... Diğeri ise, kendisini tam bir düzenin bulunduğu, güvenliğin yerleştiği, bolluk içinde bir hayatın sürdüğü ve canların, ırzların ve malların korunduğu bir ülkeye götürse; İnsan bu iki yoldan hangisini tercih eder?

Şüphesiz o, kendisini düzen ve güvenlik yurduna ulaştıran ikinci yolu seçecektir; zira hiçbir akıl sahibinin, kargaşa ve korku yurdunun yolunu seçmesi ve kaderi bahane etmesi mümkün değildir. O halde ahiret konusunda neden Cennet yolunu

değil de Cehennem yolunu seçer ve kaderi gerekçe gösterir?

Bir başka misal: Hastaya ilaç içmesi emredilir; o da nefsi istemediği halde onu içer. Kendisine zarar veren yiyecekten men edilir; o da nefsi arzuladığı halde onu terk eder. Bütün bunlar şifa ve selamete kavuşmak içindir. Hastanın, ilacı içmekten imtina etmesi veya kendisine zarar veren yiyeceği yemesi ve kaderi delil getirmesi mümkün değildir. Öyleyse insan niçin Allah Teâlâ ve Rasûlü -sallallahu aleyhi ve sellem-'in emrettiklerini terk eder veya yasakladıklarını işler de sonra kaderi bahane gösterir?

Yedincisi: Kaderi gerekçe göstererek terk ettiği farzlar veya işlediği günahlar için mazeret ileri süren kimse, şayet bir başkası kendisine saldırırsa, malını alsın veya hürmetini (ırzını) ihlâl etse, sonra da saldırgan kaderi delil getirip: “Beni kınama; zira yaptığım bu saldırı Allah’ın kaderiyle oldu” dese, onun bu gerekçesi asla kabul edilmezdi. Kişi, başkasının kendisine yaptığı haksızlıkta kaderin delil gösterilmesini kabul etmezken, nasıl olur da kendisi Allah Teâlâ’nın hakkına tecavüz ettiğinde kaderi kendi nefsi için delil gösterir?

Müminlerin Emiri Ömer b. Hattâb -radiyallahu anhu-'ya el kesme cezasını hak eden bir hırsız

getirildi; o da elinin kesilmesini emretti. Hırsız, "Ey Müminlerin Emiri, acele etme! Ben ancak Allah'ın kaderiyle çaldım." dedi. Ömer de, "Biz de ancak Allah'ın kaderiyle kesiyoruz." dedi.

Kadere imanın büyük semereleri vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

Birincisi: Sebepleri yerine getirirken, sebebin kendisine değil, Allah Teâlâ'ya itimat edip güvenilir; çünkü her şey Allah Teâlâ'nın kaderiyedir.

İkincisi: Kişi, isteği gerçekleştiğinde kendini beğenmemelidir. Zira isteğinin gerçekleşmesi, Allah Teâlâ'nın takdir ettiği hayır ve başarı sebepleriyle O'ndan gelen bir nimettir. Kendini beğenmesi ise bu nimete şükretmeyi unutturur.

Üçüncüsü: Allah Teâlâ'nın takdiriyle başına gelenler karşısında huzur ve rahatlık içinde olmaktır. Bu yüzden kişi, sevdiği bir şeyi kaçırmaktan veya hoşuna gitmeyen bir şeyin meydana gelmesinden dolayı endişelenmez. Çünkü bu, göklerin ve yerin mülkü kendisine ait olan Allah'ın takdir etmesine bağlıdır ve o kaçınılmaz olarak gerçekleşecektir. Bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّنْ

قَبْلِ أَنْ تَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٢٢﴾ لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٣﴾

(Yeryüzünde ve kendi nefislerinizde uğradığınız hiçbir musibet yoktur ki, biz onu yaratmadan önce bir kitapta (Levh-i Mahfuz'da) yazmış olmayalım. Şüphesiz bu, Allah'a göre kolaydır.)22 (Bunu, kaybettiklerinize üzülmesiniz ve O'nun size verdikleriyle şımarmayasınız diye (böyle yapmıştır). Allah, kendini beğenmiş, övünen kimseleri sevmez.) 23 [Hadîd Suresi: 22-23]. Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

«عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ، وَلَيْسَ ذَاكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ، إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَاءٌ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَاءٌ صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ.»

«Müminin hayranlık verici bir hali vardır ki, onun her işi hayırdır. Bu hal, Müminden başka hiç kimsede bulunmaz. Eğer bir genişliğe (nimete) kavuşursa şükreder ve bu onun için bir hayır olur. Eğer bir darlığa (musibete) uğrarsa sabreder ve bu da onun için bir hayır olur.»¹

Kader konusunda iki fırka sapıklığa düşmüştür:

¹ Müslim: Zühd ve Rekâik Kitabı, "Mü'minin Bütün İşlerinin Hayır Olduğu" Babında (2999) nolu hadisi rivayet etmiştir.

Birincisi: Cebriyye fırkasıdır. Kulun, hiçbir irade ve kudreti olmadan, amelini yapmaya mecbur olduğuna inanır.

İkincisi: Kaderiyye fırkasıdır. Kulun, amelinde irade ve kudret bakımından bağımsız olduğunu ve Allah Teâlâ'nın dilemesinin ve kudretinin onda bir etkisinin olmadığına inanır.

Birinci Fırkaya (Cebriyye) şer'î delillerle ve vakıa (gerçeklik) ile verilen cevap:

Şer'î delillere gelince: Allah Teâlâ, kula bir irade ve meşîet sabit kılmış ve ameli de ona izafe etmiştir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿...مِنْكُمْ مَّنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَّنْ يُرِيدُ الْآخِرَةَ...﴾

(...İçinizden dünyayı isteyenler de var, ahireti isteyenler de...) [Âl-i İmrân Suresi: 152]. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا...﴾

(De ki: “Hak, Rabbinizdendir. Artık dileyen iman etsin, dileyen kâfir olsun.” Biz zalimlere öyle bir ateş hazırladık ki, onun alevden duvarları kendilerini çepeçevre kuşatmıştır...) Ayet [Kehf Suresi: 29]. Allah Teâlâ şöyle

buyurmuştur:

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا ۚ وَمَا رَبُّكَ بِظَلَمٍ

لِلْعَالَمِينَ﴾

(Kim salih amel işlerse kendisi içindir. Kim de kötülük yaparsa kendi aleyhinedir. Rabbin, kullara asla zulmedici değildir.)

[Fussilet Suresi: 46].

Vakiya (gerçeklik) gelince: Her insan, kendi iradesiyle yaptığı ihtiyarî fiilleri—yemek, içmek, alım satım gibi—ile, iradesi dışında başına gelen hâller—ateşten titreme, bir çatıdan düşme gibi—arasındaki farkı bilir. Birincisinde kişi, herhangi bir zorlama olmaksızın kendi iradesiyle seçen ve yapan bir faildir; ikincisinde ise seçme ve irade söz konusu değildir, başına gelen şeyi istemiş de değildir.

İkinci Fırkaya (Kaderiyye) şer‘î deliller ve akıl ile verilen cevap:

Şer‘î delillere gelince: Allah Teâlâ her şeyin yaratıcısıdır ve her şey O’nun dilemesiyle var olur. Allah Teâlâ kitabında, kulların fiillerinin de O’nun dilemesiyle gerçekleştiğini beyan etmiş ve şöyle buyurmuştur:

﴿...وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَقْتَلَلْنَا الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ

وَلَكِنْ اٰخْتَلَفُوْا فَمِنْهُمْ مَّنْ ءَامَنَ وَمِنْهُمْ مَّنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ مَا اَفْتَتَلُوْا
وَلَكِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيْدُ ﴿۱۳﴾

(...Eğer Allah dileseydi, bu peygamberlerden sonra gelen milletler, kendilerine gelen apaçık delillerden sonra birbirlerini öldürmezlerdi. Fakat onlar ihtilâfa düştüler. Onlardan bir kısmı iman etti; bir kısmı da küfre girdi. Eğer Allah dileseydi, birbirlerini öldürmezlerdi. Fakat Allah, dilediğini yapar.) [Bakara Suresi: 253]. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًىٰهَا وَلٰكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ
مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿۱۳﴾﴾

(İsteseydik her cana hidayetini verirdik. Ancak Benden: "Andolsun ben cehennemi cinlerden ve insanlardan dolduracağım" sözü hak olmuştur.) [Secde Suresi: 13].

Akla gelince: Bütün kâinat Allah Teâlâ'nın mülküdür. İnsan da bu kâinattan olduğuna göre o da Allah Teâlâ'nın mülküdür. Mülk olan bir varlığın, Mâlik'in mülkünde O'nun izni ve dilemesi olmaksızın tasarrufta bulunması mümkün değildir.

İslâm Akidesinin Hedefleri

Hedef (lügat olarak): Birkaç anlama gelir. Bunlardan biri şudur: Ok atılmak üzere dikilen nişan (hedef); ayrıca kastedilen, amaçlanan her şey.

İslam akidesinin hedefleri: Onun yüce maksatları ve gayeleridir. Bunlar, akaide sınıksız sarılmanın neticesinde ortaya çıkar ve çok sayıda, çeşitli hedeflerdir. Bunlardan bazıları şunlardır:

Birincisi: Niyetin ve ibadetin ihlasla yalnızca Allah Teâlâ'ya has kılınmasıdır. Çünkü O, ortağı olmayan Yaratıcıdır; bu sebeple niyet ve ibadet de yalnızca O'na yapılmalıdır.

İkincisi: Kalbin bu akaideden yoksun olması sebebiyle ortaya çıkan düzensiz ve karmaşık savrulmalardan akli ve düşünceyi özgürleştirmektir. Çünkü kalbi bu akaideden boş olan kimse ya her türlü inançtan yoksun, yalnızca maddî ve hissî olana kulluk eden biridir; ya da batıl inançların ve hurafelerin sapkınlıkları içinde bocalayıp durur.

Üçüncüsü: Nefis ve fikir huzurudur; böylece ne nefiste bir endişe ne de düşüncede bir karmaşa kalır. Çünkü bu akaide, Mümini Yaratıcısına bağlar; o da O'nu terbiye eden, işleri düzenleyen bir Rab; hükmeden ve hüküm koyan bir ilâh olarak razı olur.

Böylece kalbi O'nun takdirine teslimiyetle huzur bulur, göğsü İslâm'a açılır ve onun yerine başka bir yol aramaz.

Dördüncüsü: Allah Teâlâ'ya kullukta ve yaratılanlarla muamelede niyetin ve amelin sapmadan, dosdoğru olmasıdır. Çünkü bu akaidenin esaslarından biri de peygamberlere imandır; bu iman, niyet ve amelde selâmet üzere olan yollarına uymayı da içinde barındırır.

Beşincisi: İşlerde kararlılık ve ciddiyettir. Öyle ki salih amel için bir fırsat gördüğünde onu mutlaka değerlendirir; sevabı umarak hiçbir hayırlı fırsatı kaçırmaz. Günah işlenecek bir yer gördüğünde ise cezadan korkarak ondan uzak durur. Çünkü bu akaidenin esaslarından biri de diriliş ve amellerin karşılığının verileceğine imandır.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَلِكُلِّ دَرَجَتٌ مِّمَّا عَمِلُوا وَمَا رَبُّكَ بِغَفِيلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٢﴾﴾

(Her birinin (hayır ve şer) yaptıklarına göre dereceleri vardır. Rabbin onların yaptıklarından habersiz değildir.) [En'âm Suresi: 132] Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem- de bu hedefe teşvik ederek şöyle buyurmuştur:

«الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ، وَفِي كُلِّ خَيْرٍ، احْرُصْ

عَلَى مَا يَنْفَعُكَ، وَاسْتَعِزْ بِاللَّهِ، وَلَا تَعْجِزْ، وَإِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ فَلَا تَقُلْ: لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ
كَذَا كَانَ كَذَا وَكَذَا، وَلَكِنْ قُلْ: قَدَّرَ اللَّهُ وَمَا شَاءَ فَعَلَ؛ فَإِنَّ (لَوْ) تَفْتَحُ عَمَلَ
الشَّيْطَانِ.»

«(Hayırlı amellerde, Allah'a itaatte ve zorluklara sabır göstermekte) kuvvetli Mümin, zayıf Müminden, Allah'a daha hayırlı ve daha sevimlidir. (Her ikisinin de Mümin olması sebebiyle) hepsinde hayır vardır. Yararına olan şeyde hırslı ol, Allah'tan yardım dile ve âciz olma! Bir musibet başına gelirse: "Keşke şöyle yapsaydım, şöyle şöyle olurdu." deme. Fakat "Allah takdir etmiştir. O, dilediğini yapar." de. Zira "keşke" sözü, Şeytan'ın ameline kapı açar.» Müslim rivayet etmiştir.¹

Altıncısı: Dinini sağlamlaştırmak ve temellerini pekiştirmek için her türlü fedakârlıkta bulunan ve bu uğurda başına gelenlere aldırmayan güçlü bir ümmet oluşturmak. Bu hususta Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا
بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿١٥﴾﴾

¹ Müslim: Kader Kitabı, Güçlü Olma, Acizliği Bırakma, Allah'tan Yardım İsteme ve Takdiri Allah'a Bırakma Babında, (2664) nolu hadisi rivayet etmiştir.

(Asıl Müminler, Allah'a ve Rasûlüne iman edip, sonra da hiç şüphe etmeyen ve Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad edenlerdir. İşte doğrular/sadıklar onlardır.) [Hucurât Suresi: 15].

Yedincisi: Fertleri ve toplumları ıslah ederek dünya ve ahiret mutluluğuna ulaşmak, sevaba ve ikramlara nail olmaktır. Bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً
وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

(Erkek veya kadın, kim Mümin olarak salih amel işlerse, elbette ona hoş bir hayat yaşatacağız ve onların mükâfatlarını yapmakta olduklarının en güzeli ile vereceğiz.) [Nahl Suresi: 97].

İşte bunlar İslam akidesinin hedeflerinden bazılarıdır. Allah Teâlâ'dan bunları bizim ve bütün Müslümanlar için gerçekleştirmesini dileriz. Şüphesiz O, cömerttir ve kerem sahibidir. Hamt, âlemlerin Rabbi olan Allah'adır.

Yüce Allah'ın salâtı, selamı Peygamber Efendimiz Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in, ailesinin ve bütün ashabının üzerine olsun.

Müellifi tarafından kaleme alınmıştır.

Muhammed es-Sâlih el-Useymîn

Fihrist

İslâm Akidesinin Temel İlkeleri.....	2
Mukaddime	2
İslam Dini.....	4
İslam'ın Şartları.....	10
İslam Akidesinin Temelleri.....	14
Allah Teâlâ'ya İman	16
Meleklerle İman.....	38
Kitaplara İman	45
Rasûllere İman.....	47
Ahret Gününe İman	58
Kadere İman	83
İslâm Akidesinin Hedefleri	99

tr71v1.2 - 11/02/2026

رسالة الحج والعمرة

Haremeyn'in mesajı

Mescid-i Haram ve Mescid-i Nebevi'yi ziyaret edenler için farklı dillerde rehber niteliğinde içerikler.

